

lását, ezért bizonyos szabadságokat enged meg neki, de csak egy pontosan megvont határig s mikor kiderül, hogy nem is övezgy s a férje nemcsak nem esett el a háborúban, hanem elő is került, akkor a cicibeo kegyelemben elbocsátatik. Ezt a magot az író sok ötlettel edesíti meg, érdekes körülmények között Magyarországra hozza az angol nőt, beilleszté itt egy vidéki grófi kastély környezetébe, néhány mulatságos figurát mozgat mulatságos helyzetekben és az egészet könnyed, maliciózus elmeséléssel mondja el. Új regényével Drasche-Lázár Alfréd hatalmasan fokozza azt a népszerűséget, amelyet a *Tűzpróba*-val és egyéb előbbi könyveivel szerzett, amelyek a legszelebb körben olvasott és kedvelt magyar regényírók egyikévé tettek. A könyvet a Franklin-Társulat igen szép kiállításban adta ki *Jaschik* Almos művészi címlapjával.

Zenei Pantheon című igazán hűzaggató könyvsorozatot indított meg a Pantheon kiadócség. Magyarban még sohasem jelent meg bármilyen kicsiny könyvben a világ legnagyobb zenészeinek ismertetése; még a mi Liszt Ferenczünknek sincs életrajza, a mi bénitóltag hatott zenei kultúránkra. Most már a magyarság legszelebb rétegei hamarosan meg fognak ismerkedni a legnagyobb zeneköltők érdekes pályájával és örök értékű műveik méltóságával; megjelent a Zenei Pantheon első füzeté, *Bach* Sebestyénről, a nagyok nagyjáról. *Papp* Viktor, a ki már *Arcképek a zenevilágból* című könyvében a mai zenei élet kiemelkedő alakjait körvonalozta, közérthető modorban s mégis tömören, gazdag anyagot ad 47 lapnyi könyvében, ugyanennyi jegyzetben magyarázva a szövegben előforduló szakkifejezéseket. A finom muzikus-érzéssel és igen jó magyar stílusban írt könyv megismerteti Bach életével, egyéniségével, főbb műveivel s az utóbiakait a művész szellemébe mélyen beható fejtegetésekben jellemzi. Az érdekes kis munka szép külsőben 20 koronába kerül; legközelebb követi Beethoven, majd Liszt, Wagner stb. életének s műveinek tárgyalása.

HALÁLÓZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Freyenthurni és chenegegi dr. báró *Staudach* Adolf köz- és váltóügyvéd, hitbizományi birtokos, 78 éves korában Győrben. — *Mihályfi* József székesfővárosi nyug. műszaki főtanácsos, az országos középítési tanács tagja, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet években át volt főtitkára, 70 éves korában Budapesten. — *Francisc* Norbert bakonybéli apát, volt tankerületi kir. főigazgató, Győr város volt országgyűlési képviselője, Győrben. — *Rietly* Károly, a kolozsvári kegyesrendi főgimnázium igazgatója, Kolozsváron. — *Sándor* Ferencz trencsényi lapszerkesztő, a *Vágyvolgyi Lap*-nak szerkesztője és megalapítója. — *Gidófalvy* István, volt közjegyző, Kolozsváron. — *Hauser* Ödön dr. ügyvéd, a békésmegyei ügyvédi kamara egyik oszlopos tagja, 46 éves korában Orosházán.

Özv. *Riedl* Szendéné, Riedl Szende egyetemi tanár özvegye, Riedl Frigyes egyetemi tanár édesanyja, Budapesten. — Özv. *Molecz* Károlyné, szül. Nyírj Aloizia, életének 79. évében Szentesen. *Molecz* Károly, lapunk segédszerkesztője és *Molecz* Béla főgimnáziumi tanár édesanyjukat gyászolják a megboldogultban. — Dr. *Szily* Józsefné, szül. Jónás Justin, Budapesten. — *Poprádvolgyi* Dóller Antalné, szül. *Regéczy* Pisti, 38 éves korában, Budapesten. — *Herczegyi* Viktorné, szül. Kuhn Mária.

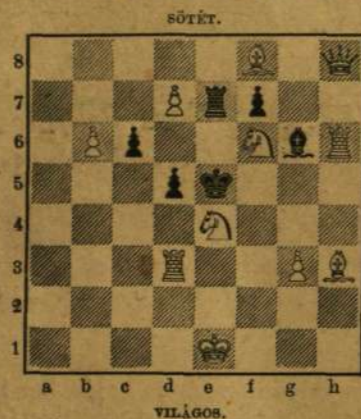
KÖZGAZDASÁG.

Dr. Just-féle izzólámpa és villamosság r. l. Most tartotta alakuló közgyűlést a dr. Just-féle izzólámpa és villamosság gyár részvénytársaság. A társaság *Just* Sándor dr.-nak, a Wolfmárlámpa feltalálójának vezetése alatt, az általa megszerzett Egyedi-féle újpesti máltagyár épületében izzólámpagyártással és villamosság kellekek előállításával, foglalkozni. Az új lámpagyár berendezésénél 30,000 lámpa napi termelés vételeit várja, de gondoskodás történt arról is, hogy ezen termelési mennyiség nehézségek nélkül nagyobbitható legyen. A gyár alapítóje 25,000,000 korona, a vezetése *Just* Sándor dr. vezérigazgató és *Révész* Arnold műszaki tanácsos, ügyvezető igazgató kezeire van bízva. *Just* Sándor dr. több nagy izzólámpagyár szervezője, lámpatechnika terén közismert szakértő és jelenleg az amerikai és angol General Electric Company Ltd. consulense. *Révész* Arnold ügyvezető igazgató több nagyüzemű magyar villamoslepetet és közművet létesített és kipróbált erejét teljes mértékben az új vállalatnak fogja szentelni. Az igazgatóság tagjai a következők lettek: *Egyedi* Lajos, *Hofherr* Albert, *Just* Frigyes Sándor dr., *Kenéz* Béla, *Kindlovits* Gyula dr., *Márkus* Miksa, *Spitz* Sándor, *Schwarz* Sándor, *Strasser* Ernő Bécs, *Strasser* József dr., *Vécsi* József, *Weisz* Gyula dr., *Wörner* Vilmos Frigyes. A felügyelő-bizottság tagjai: *Dános* Emil dr., *Friedrich* Tivadar, *Katona* Béla, *Latánovits* Endre dr., *Meisner* Jenő, *Spott* Ferenc dr., *Strasser* Ernő dr.

Lloyd Bank Részvénytársaság. E céggel által százmillió korona alaptőkével új bank alakult a fővárosban. Az alapítási munkálatok teljesen befejeztettek, s az alakuló közgyűlést legközelebb meg fogják tartani. A Lloyd Bank — amelyben előreláthatólag jelentékeny tőkét fognak koncentrálni — foglalkozni fog a banküzlet összes ágaival és a kereskedelem hitelszükségleteinek kielégítésével külvilági és mezőgazdasági üzemek finanszírozását is célul tűzte ki. Az új pénzintézet elnöke báró *Szterényi* József nyugalmazott m. kir. kereskedelemügyi miniszter, vezérigazgatója Nagy Béla, a Hazai Fatormelő r. t. h. vezérigazgatója lesz.

SAKKJÁTÉK.

3169. számú feladvány Neukomm Gynlától, Budapest. A „Wochenschau” versenyén I. díjat nyert pályamű.

Világos indul és a második lépésre matot ad.

Magyar feladványszerző győzelme külföldön.

Neukomm Gyula, a ki a „Vasárnapi Ujság” feladványversenyén is győztes lett, a napokban új dicsőséget szerzett a magyar sakkművészetnek: a „Wochenschau” (Essen, Németország) feladványversenyén, a melyen nem kevesebb, mint 159 feladvány pályázott, megnyerte az első díjat és ezen kívül a harmadik díjat is. Az első díjat nyert pompás alkotást jelen számunkban, a másikat legközelebb mutatjuk be olvasóinknak.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” múlt évi 18-ik számában megjelent képtalány megfejtése: A csapás, mit Isten rám mért.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Pályázati hirdetés.

A Kisfaludy-Társaság 1920 december 29-én tartott ülésén hozott határozat nyomán, a Franklin-Társulat adományából a következő pályadíjakat tűzi ki:

I. Kivántatik 12—15 nyomtatott ív terjedelmű magyar társadalmi regény. Pályázati határidő 1921 október 31. — Jutalma: harmincezer korona.

II. Kivántatik 12—15 nyomtatott ív terjedelmű magyar történelmi regény. Pályázati határidő 1921 november 30. — Jutalma: harmincezer korona.

III. Kivántatik 6—8 nyomtatott ív terjedelmű, 8—12 éves gyermekeknek szánt, magyar tárgyú ifjúsági regény. Pályázati határidő 1921 október 31. — Jutalma: tizenötezer korona.

A pályaművek, melyek Franklin-pályázat jelzővel látandók el s azon kívül feltüntetendők rajtuk, hogy a társadalmi, a történelmi vagy az ifjúsági regény-pályázatban vesznek-e részt, — gépirással írva, vagy idegen kézzel tisztán és olvashatóan másolva, bekötve, lapzámoszva, a pályázó nevét rejtő, lepecsételt jellegű levél kíséretében a fent jelzett határidőig adandók be a Kisfaludy-Társaság titkárnál (*Szász* Károly, Budapest, I., Ág-utca 4.).

A pályaművek megbirálását a Kisfaludy-Társaság kebeléből küldendő bíráló bizottságok végzik, melyeknek jelentése fölött a Társaság dönt. Csakis önálló irodalmi értékű, befejezett munkák jutalmaztatnak. A jutalmat nem nyert, de a bírálat nyomán a Kisfaludy-Társaság által kiadott érdekesnek ítélt pályaműveket a Franklin-Társulat — megfelelő irati teletdíj mellett — ki fogja adni. Úgy emelnek a műveket, mint a jutalmaztattnak kiadói joga kizárólag a Franklin-Társulatot illeti.

A pályázatok eredménye a Kisfaludy-Társaság 1922 évi közgyűlésén hirdettetik ki.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)

A főváros első és legrégebbi csipkétisztító, vegytisztító és kelmefestő gyári intézete.

Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85.

Fiók: II., Fő-utca 27. IV., Eke-út 6. Kelekméti-utca 14. V., Harmad-utca 4. VI., Teréz-kört 30. Andrássy-út 16. VIII., József-kört 2.

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és II. kibocsájtást, különlegességeket is. SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.

KERESZTÉNY FORGALMI IRODA

Budapest, IX., Ráday-utca 16. Birtokokat, telkeket, házakat, villákat, üzleteket adunk-veszünk és közvetítünk. Bank- és értéktőzsdé bizományi ügyleteket kötünk és lebonyolítunk. Hirdetéseket gyűjtünk és terjesztünk. Kereskedelmi tudakozódó. Export-import.

RELETI J. BUDAPEST, IV. kerület, Koronaherceg-utca 17.

Gyárt legkülönbözőbb bélyeggyűjtő műanyagok, műveket, ásványokat, harkókat, gumigörögcsérványokat stb. Dús választék az összes betegápolási gummiárúkból és műszerekből.

Hamis fogakat Brillianst Ékszert Platinát

legmagasabb napi áron veszi

GROSS ANTAL
BUDAPEST
VIII., József-kört 23. félemezlet

PALINKAFŐZŐÜSTÖK zsírolvasztó- és mosóüstök vörösrézből.

Vermorel-rendszerű szőlőpermetezők. Szénkényszerzők. Permetező alkatrészek gumiból és sárgarézből. Szőlőszőlők és prések. Kalkorlemezmozgatók és daráló. Répavágók és szecskavágók.

Réz, réz- és szerszámgyár

SZONTÁGH PÁL
Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

MÉRNÖK-AKADÉMIA

WISMAR a. d. Ostsée Tájékoztatóval szolgál a Titkárság.

Keltetőgépeket minden nagyságban, csibenevelőket, csontdarálógépeket, tömőgépeket és az okozási bármilyen tisztítási eszközt összes felszerelési tárgyat szállítja a legújabb ország

NICKERL ÉS TÁRSA Részvénytársaság
Budapest, V., Vilmos császár-út 52. szám.
Kérje a 34. számú árjegyzéket 5—K bélyeg beküldése ellenében.

Kedvezmény lapunk olvasóinak!

Gondos és lelkiismeretes kezeléssel mellett közlünk angolgyártmányú fogókat amerikai kauszokba foglalva, új rendszer szerint, alábbi árakon:

Műfog kauszokba foglalva	150 K	Észleplomba	100 K
Reform 274. műfog	250 K	Fogtisztító, amerikai fogó	100 K
Arany korona, 22. kar.	700 K	Ápóla, fehértűs	100 K
		Cementplomba	80 K

FENYVESI MENYHÉRT államiig képestitelt fogászati intézet Budapest, IX., Ráday-utca 6. (Kálvin-ár mellett). Tel.: 302. 111-48. Nyitva: reggel 9—6-ig. Prospektus díjmentesen küld.

Hirdetések felvételnek

BLOCKNER I.

hirdető-irodájában,
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4

3. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ HOITSY PÁL.

BUDAPEST, FEBRUÁR HÓ 13.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: a január—márciusi évfolyamra 50 korona. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 10 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldij is csatolandó.

PEDLOW KAPITÁNY. A KI AZ AMERIKAI SZERETETADOMÁNYOKBÓL TÖBB MINT EGY MILLIÁRD KORONA ÉRTÉKŰ SZÉT MAGYARORSZÁGON.

MAGYAR ILIÁSZ

REGÉNY A VÉCEKRŐL. — IRTA RÁKOSI VIKTOR.

(Folytatás.)

Szent Isten, már megint családi intimitásokat fecsegek és a multakon rágódom, a helyett, hogy a jelen eseményeit vetném papirosra. Azoknak a napoknak az eseményeiről, melyekben a naplóírásom fogtam, úgy látom, hogy még egy betűt se írtam. Nos, hát rekapituláljuk még egyszer a fontosabb dolgokat és aztán csöppenünk bele a mába.

Megválasztanak egy háromszékmegeyi községbe segédtanítónak. Jó anyám halála.

Ocsémnek, Uzonyi Barnának szűk lett Kolozsvár és átköltözött Budapestre. Csodálom ezt a fiút, hogy így neki mer-menni az életnek, még a legbizonytalanabb körülmények között is. Nagyon bizhatik magában, erejében és tehetségében.

Megütöm a főnyereményt. Kineveznek Alsó-Sztrégovára állami tanítónak. Nyeregben ülök. Innen már csak kultuszminiszternek megyek el, de tanfelügyelőnek semmi esetre se.

Megismerkedem Arankával. Szerelem, udvarlás, viszonzszerelem. Házasság. Boldog családi élet.

Barna öcsém karrierje megkezdődik, asszisztens állást kap a műegyetemen.

Kis fiam születik, boldogságom tetőpontjára hág, szinte félek tőle. Félelmem nem volt alaptalan, közbe kiütött a világháború és engem is zászló alá hívtak, de egy szerencsétlen térdlövés következtében mindjárt az első esztendőben örökre megszabadultam a háborútól.

Nos, azt hiszem, végeztem a multtal és kezdek a legfrissebb események följegyzésén. Téli világ van odakint, az a remek tél kezdődik, melyet már főntebb ecseteltem. Házamnak kedves vendége van és pedig nem más, mint Barna öcsém, a kit egy szerencsétlenség ide kergetett gyógyulni. Barnát különben Arankám nagyon rideg testvérem tartja, mert mióta Sztrégován lakom, csak kétszer volt nálam, beleszámitva a lakodalmi itt időzést is. Valahányszor ostromlom, hogy jöjjön hozzám hosszabb időre, mindig rengeteg sok dolgával menti ki magát. A miben igaza lehet, ne feledjük, hogy két ízben hosszas tanulmányúton külföldön is volt, a mit arra használt fel, hogy bécsi-letesen megtanult angolul. Az utóbbi időben egypár keserű levelet kaptam tőle, melyek a budapesti viszonyokra vonatkoztak. Akkor-tájban volt ez, mikor mi vidékiek egy napon arra a kolosszális meglepetésre ébredtünk, hogy az ezeréves királyság megbukott és Budapestről egészen új emberek és új irányok próbálják az országot kormányozni. Mi teljesen értelmetlenül állottunk ezekkel az eseményekkel szemben, sejtelmünk se volt, hogy tulajdonképp mi történt, hogyan történt és hova fognak a dolgok fejlődni.

De én Barna előveteléről akarok beszélni. Ennek története a következő: egy tudós kémikus a Zugligetnek egyik félreeső helyén valami barakkot épített magának, melyet berendezett laboratóriumnak, a hol a rob-

bantószerek tökéletesítésén dolgozott. Segítségül meghívta Barna öcsémet, a ki tudóskörökben akkor már bizonyos hírnévnek örvendett és együtt nagy passzióval üzték ezt a veszedelmes foglalkozást: Egy napon aztán a két tudós maga esett bele abba a verembe, a melyet másnak ástott. Fölrobbantak. A robbanás ereje úgy odamázolta őket a falhoz, hogy mind a kettőt a mentők szállították be az ispotályba, a hol Barna két hétig nyomta az ágyat, de hála ifjúságának és aczélos erejű konstrukciójának, teljesen kiheverte a kapott sérüléseket. De mivel meglehetősen elgyöngült és leromlott, az orvosok azt tanácsolták neki, hogy menjen falúra pihenni. Így került hosszabb időre hozzám, de most kétszeres örömmel jött, mert szívesen szabadult ki a budapesti zürzavarból, mely az ő nem politikáló tudósviláguk működését is zavarni kezdte. Csak apámat nem tudtuk rábírní, hogy az akkor már nagy veszedelemben forgó Székelyföldet ott hagyja és hozzám meneküljön. Az öreg ezt gyáva-ságnak tartotta volna és góbé makacosságán még Barna akaraterije is megtört.

Barna sovány volt és arca fakó, e mellett ideges és kimerültnek látszott. De azért szép fiú volt mandulavágású fekete szemével, nemes metszésű orrával és szájjával és magas homlokával, melyek harmonikusan helyezkedtek el simára borotvált arcán. Ilyen arcokat csak a rómaiak és görögök történetét tárgyaló illusztrált tankönyvekben láttam. A gimnáziumban főlválva Alkibiadeshez vagy Antinoshoz hasonlították.

Eredeti székely humorából is sokat vesztett az én Barna öcsém, mióta nem láttam. Hallgatagabb lett, néha órákig elült a meleg kuczkóban és magával hozott könyveit olvastatta. Legkedvesebb olvasmánya egy angol kiadás Shakespeare volt, melyet Londonból hozott magával. Sokszor fordítgatta nekem és a feleségemnek a szebb részeket és magyarázta a nagy britt költő szépségeit. Máskor elővette gondolkaját, mert ehhez is értett és szebbnél-szebb dalokkal gyönyörködtetett bennünket. Általában a mihez kedve támadt, azt oly hevesen és kitaró szorgalommal rohanta meg, hogy rövid idő alatt magáévá tette. Máskor felhúzta hosszúszerű vadászcizmáimat és elment vadászni, de vadat nagy ritkán hozott, csupán a tél szépségeit élvezte.

A gondolkázásról jut eszembe a magam hegedűművészete, melynek szerepléséről meg kell emlékezni. Tudni kell, hogy Sámson báró a templom és a kastély számára egy zenekart tervezett, melybe engem is erővel be akart sorozni. Én azonban nem óhajtottam még több időt szentelni a kastélynak és a nemes bárót ravaszul kijátszottam. Mikor tudniillik legelőször bemutakoztam hegedűművészi minőségemben, készakarva oly rosszul és hamisan nyiszáltam a nemes hangszert, hogy Sámson báró ijedten befogta a két fülét és kijelentette, hogy ennél még Liborius mester is jobban játszik. Így

sikerült kicsöppennem a báró zenekarából, de nem a kegyeiből, miket a sakk révén állandóan birtam. De ezt is úgy tudtam intézni, hogy Sámson báró minden erőszakossága ellenére, hetenként csak egy délutánt kellett neki szentelnem. Ezen a révén Krantz Liboriuszal is bensős viszonyba léptem s most már gyakori vendége volt házamnak.

... Éjfél felé jár, mikor e sorokat írom. Odakint füttyöl a vágvölgyi éles szél és csapkodja a havat ablakomhoz. Jó lesz félretenni ezt az írást, mert Barna minden pillanatban betoppanhat. Ő ugyanis ma Matolsiéknál, egy helybeli birtokos családnál vacsorál és nem szeretném, ha meglepné, mert egyelőre nem akarom, hogy tudomást szerezzen erről az irkafirkáról. No hát bujjunk az ágyba, jó éjszakát!

II.

Sámson báró és intimusai.

Éjjel négy óraker a felső-sztrégovai kastélynak abban a szobájában, melyben Mihály huszár aludt, megszólalt a csegettyű. Ez a Mihály egy hatvan esztendő ember volt, harmincz év óta belső és legbizalmasabb inasa Sámson bárónak, a ki más ember szolgálatát nem tűrte maga körül. Annál kevésbé, mert ez idő alatt annyira összeszoktak, hogy az öreg bárónak jóformán szólnia sem kellett, Mihály egy kézmozdulatából, egy fejbiczentéséből vagy egy szemhunyorításából megértette, hogy mit parancsol a méltóságos úr. Ez a jelbeszéd különben csak a báró úr személye körüli szolgálatban volt érvényes, másképp a báró szívesen fecsegett a vén inassal, a ki eredeti éjszárású és jó humorú fickó volt s gazdájával szemben sok konfidenziát engedett meg magának.

Az igaz, hogy Sámson báró is meglehetősen vaskos módon bánt el a huszárjával. Egyszer Mihály gazda valamelyik környékbeli vásáron felfedezte azt a hajpomádét és bajuszpedrót, melyet kellemes emlékü katonakorában szokott használni és persze nagy csomót összevásárolt belőle. Mikor ezzel kikénve, kifejeve az uránál legelőször megjelent, Sámson báró majdnem elájult a góromba büztől, melyet maga körül árasztott. Megtudván, hogy honnan ered a baj, ráparancsolt a vén legényre, hogy rögtön mosakodjék ki és többé ne merje ezeket a pokoli kenőcsöket használni. A huszár azonban megtagadta az engedelmisséget. Se fenyegetés, se ígéret, se jó szó nem tántorította őt el. Végre a báró radikális eszközöz nyúlt: elhívatta Trencsénből a borbélyt, két markos legénynyel lefogatta Mihály gazdát s a mester oly simára borotválta őt, haját, bajuszát egyaránt, mint egy biliárdgolyó. Mihályt a guta környékezte és tehetetlenül rogyott az ágyára, mert a műtét az ő szobájában történt. Két hétig nem mozdult ki innen és nem mutatta magát emberek előtt. Akkor aztán tanácsot tartott a tükrével, konstata-lyta, hogy a feje újra kezd emberi formát

öltetni, a minek eredménye az lett, hogy egy reggel beállított a báróhoz és megkezdte rendes szolgálattételét. A bárónak soha egy szóval se tett szemrehányást e dologért és Sámson báró is ezúttal oly tapintatos volt, hogy sohse hozta elő, még tréfás modorban se ezt az esetet. Mihály gazda azonban örökre lemondott a veszedelmes kenőcsökről és a béke köztük teljessé lett, mikor a méltóságos úr fájdalomdíjul száz pengő forintot adott az inasának.

A csegettyűdrót másik vége a báró hálószobájába szolgált és így a csilingelés azt jelentette, hogy a bárónak szüksége van az inasára. Mihály első gondolata az volt, hogy talán rosszul van az öreg méltósága. De ezt a gondolatot rögtön kivetette magából, annyira kivetette, hogy még csak az öltözködésben se vett föl a rendesnél gyorsabb tempót. Már hogy volna beteg az ő gazdája, a ki sohse volt az egész életében? Ejnnye, már megint megszólalt a csegettyű. Nono, csak nem kell türelmetlenkedni. Ugyis tudom, hogy csak valami rigolya az egész. Talán, hogy vakarjam meg a hátát.

Sámson báró nagyterjedelmű, mennyezetes ágya szélén ült, valami selyempokrócba burkolódzva. A belépő inasra rögtön rákiáltott:

— Ejnye de lassan mozognak a vén csontjaid! Talán még a bajuszodat is kipödörted? — Nem cselekvém, de még megtehető.

Meg kell jegyezni, hogy Mihály gazda az urával válogatottabb stílusban beszélt, mint más közönséges halandóval. A mivel a huszár azzal a megkülönböztetett tiszteletének akart kifejezést adni, melylyel az ura iránt viseltette.

— Hallgass és ide figyelj. Nem hallottál valami neszt? Valami szokatlan zajt?

— Igenis hallottam.

— No mit? — kiáltotta Sámson báró mohón.

— A csöngetést.

— Szamárl!

— Ezt már többször voltam szerencsés hallani, — felelt tökéletes flegmával a huszár, — de még éjjel négy óraker soha. Most már ezen is túl vagyunk. Mehetek?

Sámson báró nem felelt, hanem csak intett, mire a huszár így folytató:

— Micsoda, öltözködünk? Hát mi történt tulajdonképpen? Mit hallott méltóságod? Parancsoljon, itt a ruha.

— Majd felöltözködöm magam, te pedig szaladj is keletd föl a szekretáriusomat. Azonnal jöjjön hozzám.

— Nem szívesen cselekszem ezen parancsot, mert ugyanis hiába zavarjuk a fiatal-ságot almában. Mert ha csak azt akarja tőle megkérdezni a méltóságos úr, a mit tőlem, akkor kár zaklatni. Biztosra vehetjük, hogy ő sem hallott semmit.

— Azt hiszed, hogy ő is úgy alszik, mint te, mint egy murmutér?

— Könyörgöm, mi légyen az?

— A murmutér olyanféle állat, mint a mókus, mely egész télen alszik.

A DEBRECZENI NAGYTEMPLOM, MELYNK BEMOSCOKLÁSA A LEGUTÓBBI NAPOKBAN ÁLTALÁNOS FELHÁBORODÁST OKOZOTT.

— Ezen állatnak tehát jó dolga van. — Nincs jó dolga, mert aludván, se nem eszik, se nem iszik, főképen pedig bort nem iszik.

— Azon állatnak tehátlan még sincsen olyan jó dolga, mint gondolám, — felelt teljes nyugalommal Mihály gazda, a ki úgy látszik, gyöngye karakter volt, mert nem ragszkodott túlságosan szilárdul a nézeteihez.

A báró, a ki e közben Mihály segítségével már öltözködni kezdett, elvesztette türelmét és ráivallt a huszárra:

— Majd felöltözködöm magam, eredj és hozd ide Krantz doktor urat.

Az inas sarkon fordult és kiment a szobából, de kifelé menet ezt mormogta: *Fogadni mernék, hogy ő sem hallott semmit.*

A titkár szobájában azonban a folyton dörmögő cselédre nagy meglepetés várt: Krantz úr szobájában lámpás égett, ő maga az ágyban ült és cigarettázott.

— Hát a tekintetes úr is hallotta? — szólt fejszöválva, mert most már kezdte hinni, hogy nem Sámson báró szeszélyével, képzelődésével, hanem valami rejtelemmel áll szemben.

— Mit, Mihály?

— Azt, a mi a méltóságos urat fölébresztette. Engem becsongetett és azzal az üzenettel küldött ide, hogy tessék azonnal hozzá-menni.

— Hallottam, — felelt Krantz, gyorsan kigrott az ágyból és öltözködni kezdett.

— Mi lehet az? — szólt Mihály.

— Hogy mi okozhatta, arról sejtlemem sincs, de egészen szokatlan és különös zaj volt. Tán még legjobban a mennydörgéshez hasonlított. Ez nem is olyan lehetetlen, mert

a nyári zivatar néha télen is ki szokott törni. Volt már rá eset.

— Hiába, — mormogta Mihály, — az uraknak finomabb a hallásuk.

— Nem úgy, Mihály, hanem könnyebb az alvásuk. Én a szűnyog döngésére is fölébredek.

— No én még a csipésére se, pedig ez a bivalyt is dühbe hozza, — fejezte be Mihály a beszélgetést, mire mind a ketten átmentek a báró hálószobájába.

— Hallotta, — vetette eléjük rögtön a báró, a ki már készen volt az öltözködésével.

— Igenis hallottam, arra ébredtem föl.

— Milyen benyomást tett magára?

— Mintha mennydörgés lett volna, vagy földrengésnek a moraja.

— Milyen idő van odakint?

— Úgy hallom, hogy erős szélvihar dühög.

A báró egy intésére Mihály szétvonta az ablakokat eltakaró nehéz függönyöket. Most egyszerre meghallották, hogyan csatázik a szélvihar a kastély körül. Sikoltozott, füttyölt a szél és néha nagy csomó havat vágott az ablakokhoz. A báró megszólalt:

— Ha itt a környéken valahol puskapor-gyár dolgoznék, azt mondanám, az robbant föl. De hát erről szó se lehet.

— Mely irányból hallotta? — folytatta a báró.

— A Vág felől.

— Nos, hát kombináljunk. Köztünk és a Vág közt nincs más, csak földek és kertek. Ezeken pedig nem történhetett semmi efféle zajt okozó dolog... azaz várjunk csak, de-hogy nem, nem robbanhatott fel valamely bomba, melyet a háborúból hazatért katona csempészett ide? (Folytatása következik.)

HERVADT RÓZSÁK KÖZÖTT.

Piros rózsákkal álmodom
s ha ébredek egy szörnyű éjben,
fekszem hideg ravatalon
hervadt rózsák között fehéren.

Ha ébredek, ha ébredek
rém-óráján éjféli-időnek:
ravatal és ezer virág:
holt koszorú a Jövőknek.

Minden virág: bus ismerős.
minden virág: emlékes álom,
minden virág: kimult ajándék
s az ő haláluk: a halálom.

A viaszgyertyafény: homály:
a ködbe omlott régi álmok
és siratom én, bus halott,
magamat s egy halott világot.

Szabó Richárd

A KÉPVISELŐK STROMMER VIKTORIN PERJEL ELŐADÁSÁT HALLGATJÁK.

AZ APÁTSÁG TÁRSALGÓJÁBAN BÁRDOS REMIG FŐPÁTTAL.

A NEMZETGYÜLÉSI KÉPVISELŐK LELKIGYAKORLATA PANNONHALMÁN.

EGY EMBER, A KI MEGÖLTE A SZIVÉT.

Elbeszélés. — Irta Kürthy György.

I.
Élt a földön egy ember, a ki sirva fakadt, ha egy kiskutyát meglátott, a mely vonítva üszkölt tova, mert egy fiú kövel dobta meg. A ki a letörött galyat viaszszal kötözte vissza és finom raffiával, hogy újra meggyógyuljon, visszaforvra az anyáához. A ki a koldusnak ezüstforintot adott a templomajtóban. És a ki vadidegen betegeket képes volt hetekig ápolni éjjel-nappal és étlen-szomjan, ha kellett.

Ez az ember mindenét másokra költötte, ősi birtokát el kellett adnia, valamint családi ékszerit és ezüstneműjét is, hogy a leírta hajlamainak élhessen. A lakása mindig tele volt hajléktalanokkal, a kik elétek elöle az ebédjét és vacsoráját és elszívták legjobb szivarjait. E hajléktalanok gyakran rosszhiszemű nyomorgók voltak: kétes egzisztenciák, ál-szegények, csalárd-bukottak és poruljárt hamiskártyások, de emberünk nem szivére ölelte valamennyit, nem kérdezte: ki milyen bűnben vétkez; ő csak az esett-embert látta valamennyiben, a szenvedőt, a nyomorultat és gyakran levetette utolsó ingét is, hogy annak adja, a ki utolsó ingét is elitta.

És így élt emberünk, botorul és önzetlenül hosszú-hosszú éveken által. Isten különös kegyelméből mindig jutott neki valahonnan valami (hol egy kis örökség, hol egyéb), a miből fedezhette „nagylelkű élet-hivatása gyönyöreit”, a hogy ő nevezni szokta ama halgatag cselekedeteket, a miket oly sok idő óta végezni szokott.

II.

Egy szép napon azonban felébredt. Eszméletre tért, mivel vizsgálja, a mely állat mintaképe szokott lenni a hűségnek, a farképnél hagyta őt és elpártolt egyikével ama váltohamisítóknak, kiknek ő födelet és megélhetést nyújtott. A váltohamisító és Treff, a pointer-szuka, odébb állottak egy szép napon és emberünk megcsömörlött az önzetlen jótékonyaságtól.

Szóval: kiabrándult az elveiből és családott életársáiban.

III.

E naptól kezdve kizárólag macskákat tartott maga körül, mondván: ez az állat a leghűtlenebb teremtmény hírében áll, ebben tehát nem csalatkozhatom, csak kellemesen.

És ettől kezdve sem embert, sem más teremtet élőlényt nem tűrt a közelében. Szép angorait, perzsáit és kínai felis-eit gondozta és ápolta, mintegy maradványként régi szenvedélyének, de már tisztában volt azzal, hogy ez az állat a házhozragaszkodó és nem a gardához. Dorombol

és törleszkedik, de nem veszi zokon, ha nem kap összeaprított májat, — megy egerészni a padlásra. Onz, hideg és nem szentimentális, akárcsak ő: az ember!

És ettől kezdve az önzésre adta magát.

IV.

Megtanult szívtelen lenni. Trenirozta a szívtelenséget. Ha látott egy éhezőt, a szemébe nevetett. Ha látott egy szenvedőt, szivarra gyújtott és tovább ment. Ha megszólította egy pénztelen, szó nélkül a feje fölé nézett és ha vérrrel, nyomorral, inséggel találkozott, megsimogatta saját, újabban gömbölyödő, hasát és ivott rá egy pohár finom hollandi pálinkát.

Azután elkezdett kártyázni. És kártyázott ridegen és kímélet nélkül, mint egy rablólovag, kiszámítva és pontosan, mint egy logaritmus-tábla. De lútán feküdt le aludni, hogy éjjelután frissen és kialudva ébredhessen föl. Ilyenkor megfürdött jó, langyos vízben, azután hideg tust vett, miközben megborotválkozott, majd szmokingot öltött és friss, hűvös fehérneműt. És elindult az új hadjáratra.

A füstgőzös, borpárás, emberszagú, lázas kártyaszobában dülledt szemekkel, vörös arccal, reszkető ajkakkal és kezekkel dobta az ezres-téteket a zöldposztós asztalokra a buta halandók, álmosan, részegen, vagy agyoncsigázva a játék paroxizmusában.

Ő pedig üdén és hidegen ült le és mérlegelte az esélyeket, minden szenvedély nélkül. Objektíve és realisan.

Vissza akarta szerézni ősi birtokát, a porcellánokat, bútorokat, a családi képeket és ezüstöt, mind.

V.

És visszaszerelte. És azonkívül még sokat, többszörösét mindezek árának. Szerzett száz-ezreket és milliókat. Kártyán, turfon és börtönben, mindenütt hidegen, kegyetlenül és számíttva embertársai gyengeségére.

Monte-Carlóba soha se ment el. Ott — bármilyen szenvedélymentes lett legyen is az ő vére — a gép mégis túltett volna rajta e tekintetben. Ő csak a buta és gyöngye, a jó és lágy emberi szívekre ugrott, mint a párduez a gyanútlan nyulacskára. Ő neki nagy előnye volt, hogy nem volt szíve, mert ezt kiirtotta, gyökeresen, hosszas és fáradságos gyakorlattal, de a legjobb eredménnyel.

A nőkel nem törődött. Arucikknek tekintett minden nőnemű lényt. Az egyik öt forintot ér, a másik egy milliót.

Anyja, a kit hájdan, mikor a szíve még élt, imádott, haldoklott a régi kis falusi házban. A fiát imádtá és szerette volna látni utolsó napján.

Az ember pedig kijelentette, hogy ezer pengőt ad annak, a ki anyja szemét lefogja a halálos ágyon.

Az öregasszony meghalt. És tizenöt le-

lentkeztek az ezer pengőért. Mind a tizenöt megkapta.

Erre százötvenen jelentkeztek újból. Mire emberünk záros határidőt tűzött ki a jelentkezésekre. De leszállította a taksát száz pengőre.

VI.

Emberünk tudniillik boldog akart lenni. Ő ugyanis abban az ősi tévhitben ringatózott, hogy a pénz boldogít. Merthogy pénzzel mindent meg lehet szerzeni: jó életet, yachtot, autót, birtokot, villát, asszonyt, italt, havannát, selyem és más alsóneműeket, perzsaszőnyeget, könyvtárt, virágot, lovat, kutyát és a többi kisebb-nagyobb létföltételeit az emberi boldogságnak.

Tehát gyűjtötte a pénzt. Az angol bankban volt már egy millió font sterlingje, a Credit Lyonnaisban tíz millió frankja. Nyílt hitele Berlinben és Bécsben a Rothschild-háznál, idehaza meg több ezer holdja, versenystállója, háza, villája, autó-parkja, repülőgépe és marconi-állomása.

Egész udvartartása, titkársága, komornyikja, szakácsa, ruhatárosa, kengyfutói, irnokai, jegyzői, házi poétái, családi genealógusa, udvari bolondja (zsakettben), újságkivonatolója és külön cipőtisztítója (a kit Nápolyban és New-Yorkban képeztetett ki ötvennyolcezer korona költséggel).

VII.

De emberünk nem volt képes boldoggá lenni. Sőt egyre boldogtalanabbá lett. Rájött ugyanis arra, hogy elveszítette az életnek a zamatját, azt a különös és definiálhatatlan valamit, a mi a diákevek, a krajczártalanság nyomorának a romantikáját olyan pótolhatatlanná és megvásárolhatatlanná teszi.

Elveszítette az édes, az esetlegességekkel teli, furcsa és tarka élet minden zamatját és bűbáját: az apró anyagi gondok utáni jóleső mámort, a gyalogjárás apró, kedves szenzációit; nem látta meg többé, andalogva, az alkonyok tobzódó-színű, mélabús koloritját, a holdas éjszakák misztikus erotikáját. Nem fogta meg a Véletlen, mert a Bizonyosságot uralta, nem nyugozta le a Hideg és a Meleg, a Tél és a Nyár, mert bundája volt és mivel elutazhatott a Nörd-Capig, a mikor akart.

Emberünk boldogtalan volt. Sokkal boldogtalanabb, mint valaha, a szegénység és kiabrándultság legsötétebb perceiben.

VIII.

Tehát elhatározta, hogy öngyilkos lesz. Leszámolt magával és életével. Osszevettette az eredményeit és a végösszeg száz-negyvenegy millió aktívát és egy elpusztított szívet mutatott fel. Tiszta sor: nem érdemes tovább élni. Meg kell halni.

Finom Pieper-revolverét megtisztította és megtöltötte első szárnysegédével.

És 1912 május huszadikán, esti tíz óra tizenkét perckor a tükre elé ült (Mária Lujza hajdani tulajdona), azután megnyomta a ravaszt — — —

A fegyver elsült, a finom acélhengerke pedig átfúrta a drága szmokingot, a fehérpiké mellényt, a habkőnyű inget, az ápolott testet, — azután megint áthatolt az ing, a mellény és a szmoking hátsó részén és a fal téglái között állapotodott meg...

Emberünk a kis rázkódtatásából magához tért, majd felnyitotta eddig lehunnya tartott szeméit és nem értette a dolgot.

A lövés pontos volt. Hajszálnyira, anatomicze kiszámított, mint minden eddigi józan cselekedete. Hogy lehet, hogy ő mégis él! Pedig él, ez biztos, mert hiszen konstatálja a lövegtől ütött lyukak nagyságát, a ruháján, a testén és a falon.

És még sem halt meg. Sőt ellenkezőleg, olyan frissen, egészségesen és józanul látja a dolgokat maga körül, mint eddig. Hidegen, minden emóció nélkül, minden megindulás és érzés nélkül.

A lövés zajára előrohantak az umbrák tényérnyalók és előszobázók, rémület-sápadt, de reménykedően reszkető arccal. Hátha róluk is megemlékezett a végrendeletében!?

Ő pedig kissé mosolyogva, mint rendesen, kijelentette, hogy minék ez a nagy hűhó: fegyvere véletlenül sült el — — —

IX.

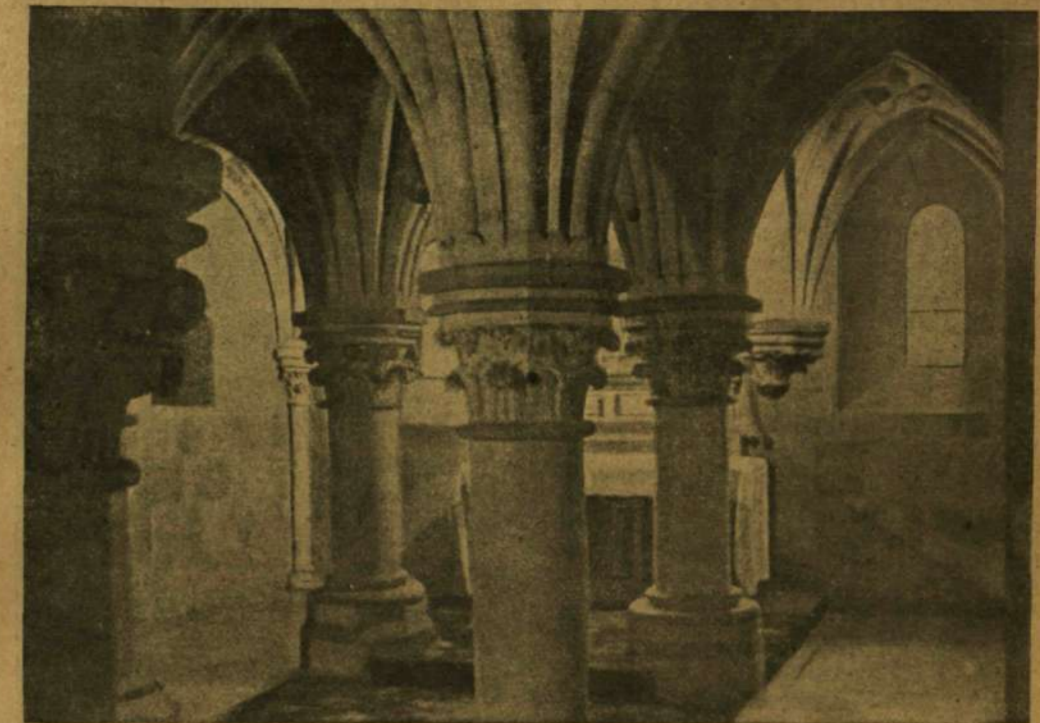
Nem birt meghalni, mert nem volt mivel. A szíve helyén ugyan átmént az ólom, de a szívében nem mehetett át, mert az már régen halott volt és halálában gúnyosan nevette az ólmot, gazdáját és a világot.

Emberünk tehát, kissé és rövid percekre ugyan kiközkönnve nyugalomból, tovább élt, evett-ivott, szivarozott és gazdagodott a kétségbeesésig.

Már egy szál haja sem volt másszínű, mint fehér. Összes fogai platinából valók, térdeit ezüsttrügök mozgatták és cipője alatt apró villamos motorok vitték tova a fáradt testet, — de mégsem birt meghalni.

Hajdani ideálfainak a dedunokái is férjhez mentek már, sőt maguk is nagyanyákká lettek, a várost — melyben élt — negyedszer építették újra és a tizenharmadik államforma változott közben; új világrészek keletkeztek, a régiék egy részét elnyelte az óceán, jött egy új-jégkorszak, majd özönvíz öntötte el a földgolyót, — ő élt. Élt tovább! Legfeljebb fűthető kártyákat és úszó játékházakat konstruáltatott Nobelj-nyertes mérnökkel és fizetett egy-egy ilyen találmányért tíz-tíz milliárdot.

De a feltalálónak nem volt szabad a meleg kártyát kezébe venni. És megfagyott. A másikat pedig lelökte a kártyahajóról. Az belefulladt a vízbe.

AZ ALTEMPLOM, MELYNEK KELETI FALA MÉG AZ ÁRPÁDOK KORÁBÓL VALÓ.

És a végén egyedül maradt a világon. Egy bolha nem sok, annyi élőlény sem volt már a társa. Minden az övé volt, az egész föld; aranya, gyémántja, rétje, erdeje, ege, vize, minden — — —

— és ő úgy szenvedett, mint egy kutya. Nem a szívével (ekkor jött rá, hogy butaság az, a mikor azt mondják: fáj a szíve, mert szenved), nem, hanem az idegeivel, a géprendszerű agyával, minden érzékével; hasogat, szaggató, szűró, tépő fájdalmi egy percze sem enyhültek és lázas, álmatlan szembéjai nem csukódtak békés álomra, de sós nedvet sem termeltek magukból immár huszonháromezertizentéteje.

És még mindig élt, mert nem birt meghalni.

X.

Künn ült a tengerparton a köveken, mint egy öreg fakir. Hajdani drága ruhái igen lerongyolódtak róla. Mióta nem volt, a ki újat varrt volna helyettük! Pergamenté összeszáradt tetét a nap és szél is sósvíz-sötétre és keményre edzették. Haja-szakálla kihullott már és vagyont érő fogsora is ki-potyogott lassankint... Tengeri moszatból élt már századok óta.

Nézte a tengert, a melyik mindig ugyanaz és mindig más. Egész nap nézte, mert egész nap változott. Nézte az utolsó özönvíz, körülbelül kétezeröttszáz esztendő, óta.

Egyszerre valami üveget dobtak a partra,

a lábai elé a zsongó-süstörgő, haldokló hullámok.

Fölvette és benne egy papirost talált. Irás volt. Oreg, fakult kézírás. Olvasni kezdte.

„Édes fiom! Úgy szerettelek volna látni, mielőtt meghalok, de tudom, hogy ezer gondod között most nem érsz rá hozzám eljönni. Nem haragszom rád ezért, dehogy, értem a dolgot és utolsó lehelletemig a te szerencsédért, a te boldogságodért imádkozom.

A te sirig hű

Édesanyád.”

Az anyja írása volt. Megremegett, mint a mikor egy döglött béka hulláján villámáram fut keresztül. Megremegett és elindult — maga sem tudta, milyen erők segítették — megkeresni egy régen elkorhadt keresztet, egy régen simára süppedt sirhantot.

XI.

Otvenhét esztendő múlva rátalált. Egy porszem nem volt már a régi, egy bokor, egy fa nem élt már a hajdaniak közül. De ő odatalált.

Megállott az ősi sír fölött, a mely ép oly lapos és bozotos volt, mint a szomszéd terület, mért földnyi szélességben.

És kibuggyant az első könnyecsepp a szeméin. Harmincz négyezer esztendeje most először.

És végre összerogyott és sikerült meghalnia. Mert föltámadt a szíve.

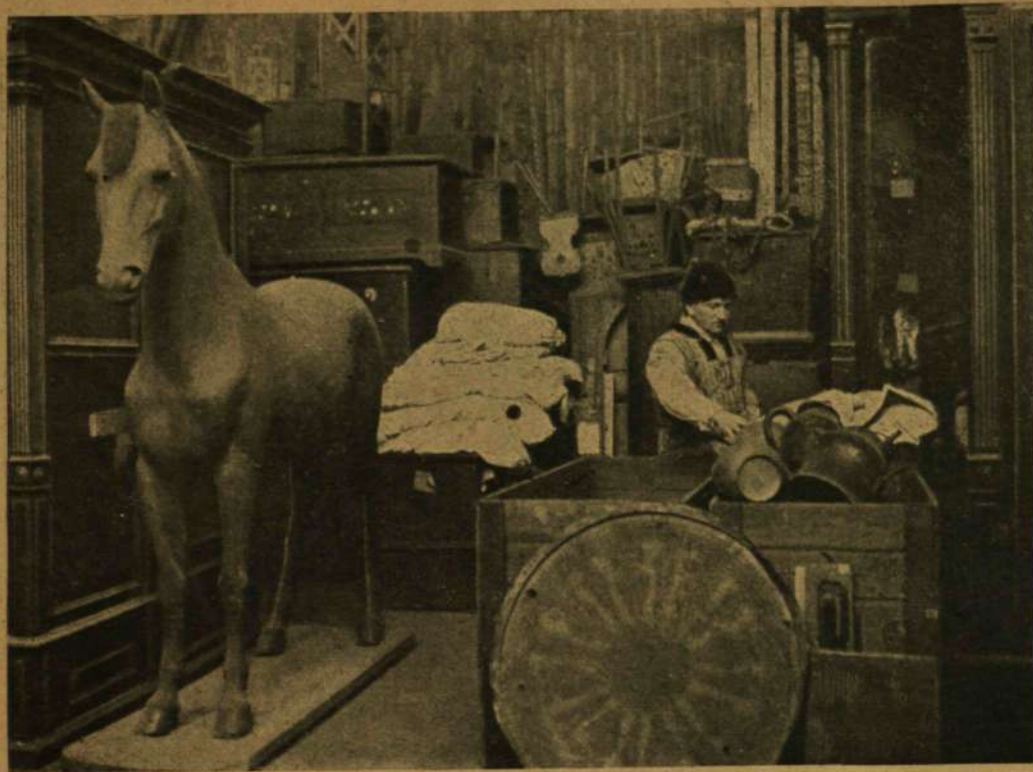

A NEMZETGYÜLÉSI KÉPVISELŐK A PANNONHALMI EZREDÉVES EMLÉKMŰ ELŐTT.

AZ APÁTSÁG ÉJSZAKKELETI OLDALRÓL.

A NEMZETGYÜLÉSI KÉPVISELŐK LELKIGYAKORLATA PANNONHALMÁN.

A NÉPRAJZI MUZEUM TÁRGYAI ÖSSZECSUFOLVA.

PEDLOW KAPITÁNY.

Ralph Waldo Emersontól, az Egyesült-Államok legnagyobb bölcsészétől, származik a megjegyzés, hogy a természet az a tényező, amely mellett minden egyéb eltölpül. Amerikában az emberi alkotások méretei mégis szinte kongeniálisan alkalmazkodtak a természet alkotásaihoz. Érthető tehát, hogy az európai képzeletben a korlátlan lehetőségek országáig a gigászi arányaival tükröződik. Felhők karczólk és chicagói vágóhidak, a Niagara és a Grand-Canyon, trösztök és dollárfejedelmek, a Congress Library és Coney Island, a Mississipi és a prairiek végtelensége, áruházak és újságvállalatok, a mammut-gejzir és az óriás Rockaway osztriga egyaránt szilánkjai annak a nagyító tükörnek, amely az óvilág lakói számára az Unió reflex sugárait egységes benyomássá sűríti. De a kép mégis hű, a valóság nem marad mögötte a képzeletnek s úgy látszik, hogy az embernek a természetnek egymást tülcizáló versenyében mindinkább az előbbi kerekedik felül.

Társadalmi intézményeiben is lépést tartottak az Egyesült-Államok a róluk alkotott európai képzetekkel. Arra a határtalan, valóban amerikai méretű nyomorúságra volt szükség, amelybe Közép-Európát a háború döntötte, hogy közvetlen tapasztalásból megismerjük az amerikai társadalom egyik legtehetősebb szervezetét: a jótékonyt, amely arról tanuskodik, hogy az amerikai társadalom hatalmas testének egyes szerveivel, a teremtő agygyal, az alkotó karokkal és a vérkeringést szabályozó forgalommal arányos méretekben fejlődött ennek a testnek legnevesebb szerve: a szív is.

Blackstone — a XVIII. század angol Verbeczyje — a Common Law (közönséges jog) szabályait összefoglaló művében elmondja, hogy az angol jog szerint nem szolgálhat a lopás mentségeül, hogy azt valaki szükségéből követte el, és e szabályhoz a következő büszke magyarázatot fűzi: Különösen ebben az országban nem lehet az ilyen kétes kifogásnak helyt adni, mert törvényeink kellő módon gondoskodnak a szegényekről s még a legnélkülözőbb idegen sem kerülhet oly helyzetbe, hogy lopással legyen kénytelen életét fentartani. Anglia nagy juristájának ez az optimizmus nyilván nem volt mentes a túlzástól és bár az Egyesült-Államok a régi angol szegényügyi törvények (Poor Laws) elvei alapján szervezett szegényügyi igazgatást sokban tökéletesítették is, Blackstone feltevése még a miénkénél tökéletesebb új-világban sem fed teljesen a valóságot. Ha a nyomor nagy problémáját, amely az egyik oldalon az ember fizikai és szellemi fogyatékosságaiban, a másikon a termelési rendünkkel együttjáró munkanélküli-

ségben gyökerezik, a tengerentúl sem sikerülhetett megoldani, mégis az angol-amerikai eszmévilágnak köszönhetjük a jótékonyt, amely tevékenységét vitt az emberszeretnek csapongó áradatába és ilyképp maximálissá fokozta az állami és magánjótékonyt eredményeit. Azoknál a kötetekre rügő felsorolásoknál, * amelyek magánosok és egyesületek, egyházak és alapítványok jótékony intézményeiről, mint az amerikai nép páratlan emberszeretetének tanújeleiről, számot adnak, ékebben szól az a tény, hogy a föld kerekén fennálló kb. 300 jótékonyt szervezet közül 200 az Egyesült-Államok és Kanada földjén van. Ám számos feladat közt, amely a Charity Organisation Society-kra hárul, a legjelentősebb, hogy az oly sokfajta emberi szenvedés mind-egyike enyhített találjon és a segítség a leg-

* Warner: American Charities (2. kiadás) 1908.; Devine: Principles of relief 1910.; Henderson: Modern methods of charity 1904.; Bliss: Encyclopedia of Social Reform 1908. stb.

A MUZEUM_EGYIK KIÁLLÍTÁSI TERME, MELYBE BEESETT A HÓ ÉS BECSUROG A VÍZ

A NÉPRAJZI MUZEUM PUSZTULÁSA A JANUÁRI NAGY HAVAZÁSKOR.

rövidebb és megbízhatóbb úton jusson el oda, a hová szánták. De talán még ennél is fontosabb eredménye a jótékonyt szervező egyesületnek, hogy a jelszót, amelyet először Bostonban alkalmaztak: *not alms, but a friend* (nem alamizsnát, hanem barátot), a jótékonyt tevékenység vezető gondolatává sikerült emelniük.

Nem alamizsnát, hanem barátokat küldtek az amerikai jótékonyt szervezetek a testi és lelki nyomorúság keserves Golgotáját sinlő közép-európai népek segítségére is. Barátokat, a kiknek emberi mivolta nagy költőhonfitársuknak: *Walt Whitman*-nek szavaiban kifejezett mélységes igazságról tanuskodik: *whoever walks a furlong without sympathy, walks to his own funeral drest in his shroud* (aki csak egy negyedmértöldet is rokonszenv nélkül jár az élet útján, saját temetésére indul halotti leplebe burkolva). Az amerikai jótékonyt szervezeteknek nálunk időző apostolai az élet eleven útján haladnak, életet varázsolva az enyészet ugarán. Két amerikai szervezet működik ezidőszerint hazánkban: az egyik az American Relief Administration, a másik az amerikai Vörös Kereszt, amelynek képviselője, *Pedlow* kapitány, közel egy évi ittléte alatt szinte legendás alakká, elvont fogalommá szellemült, nemcsak azok szemében, a kik munkájának áldásait élvezik, hanem az egész magyar közvélemény előtt, amely halatlen vesz tudomást fáradhatatlan működéséről. Ez az osztatlan érdeklődés, amely csupán visszfény a magyarság iránt tanúsított rokonszenvnek, indokolja, hogy ma, midőn arczképét bemutatjuk, az emberrel is foglalkozunk, a ki az Amerikai Vörös Kereszt szimbóluma mögött rejtezik.

Pedlow kapitány ötvenhárom éves, összes, kemény vonású, szűkszavú katona, de két szeméből a jóság egész tengerének bőbeszédűsége szól hozzánk. *Pedlow* kapitány eredete — Irországban, *Moore* Tamás és *Mc Swiney* hazájában született — is némileg megmagyarázza a karakter keménységének és a kedély lágyságának sajátos vegyülékét. Szülei kézművesek voltak, iskoláit a *Lurgan College*-ben végezte s harminczkét év előtt került az Egyesült-Államokba mint üzletember. De már ekkor élénk érdeklődést tanúsított a kórházügy és a gyermekjóléti intézmények iránt. Ezt az érdeklődést emelte gyakorlati jelentőségre a háború, amelyben *Pedlow* kapitány mint önkéntes vett részt. Működése a tábori ambulanciák és a kisegítő kórházak

közt oszlott meg, a fegyverszünet megkötése után pedig előbb Metzben a visszatérő németországi hadifoglyok gondozásával foglalkozott, onnan Párisba került a Vörös Kereszt szállítmányok felügyeletére, végül múlt év február havában Budapestre, mint az itteni akció vezetője. Itteni munkájának tartama néhány hónapra volt szána s immár egy évre terjed, a nélkül, hogy befefejezésének ideje előrelátható volna. Kórházainkat, különösen a vidékieket, a felszerelés lerongyoltsága és gyógyszer hiánya miatt a legszázalomraméltóbb állapotban találta s egy év alatt sikerült civilizált állapotokat teremtenie. Elismeréssel nyilatkozik a magyar kormány szívélyes közreműködéséről és elragadtatással a magyar nők segítségéről, a kik a szervező munkában nemcsak komoly tevékenységet fejtettek ki, hanem kiváló szellemi képességről (cleverness of brains) tettek tanúságot. Hogy minő anyagi támogatást jelent *Pedlow* kapitány működése, azt eléggé jellemzi az az adat, hogy csupán a Vörös Kereszt magyarországi adományai jóval meghaladják az egy milliárd korona értékét, míg az American Relief Administration önkéntes adományokból mintegy negyven millió dollárt gyűjtött és fordít főleg gyermeksegélyezési célokra. De a meleg rokonszenv, amely az amerikai küldöttek s köztük elsősorban *Pedlow* kapitány, ebbe a

GYEREK SOROZÁSA AZ AMERIKAI ÉLELMÉ ÉSRE.

A SZERETETADOMÁNYOK HALMAZA A DUNAPARTI TEHERPÁLYAUDVAR RAKTÁRAIBAN.

A SZERETETADOMÁNYOK KIOSZTÁSA.

AZ AMERIKÁBÓL ÉRKEZETT SZERETETADOMÁNYOK A DUNAPARTI TEHERPÁLYAUDVARON.

sorsverte országba hoztak, az az erkölcsi tőke, amelynek kamatait élvezzük, sem koronánkban, sem dollárunkban nem becsülhető meg.

Az Amerikai Vörös Kereszt nem jótékonyt intézmény. — hangsúlyozta beszéd közben *Pedlow* kapitány, — hanem a háború okozta pillanatnyi szükség (emergency) enyhítését szolgáló katonai szervezet. Három csoportja van a szükségét szenvedőknek: a betegek, a gyermekek és az aggok. Ezekre terjed ki *Pedlow* kapitány munkája. Minden szavából kiérzik, hogy nem lelkesedik a közeletű, pietista izű jótékonytáért, amely érzélgésséggel óhajtaná leplezni a gazdasági probléma meztelen igazságtalanságát. Nemcsak a katona öntudata szól belőle, midőn a Vörös Kereszt tevékenységében a tengerentúli nagy államközösség funkcióját a társadalmi Charity-vel helyezi szembe, hanem a jótékonyt útján megvalósítható célokat világosan felismerő szociálpolitikus. Az a kiáltó gazdasági ellentét, amely termelési rendünk egyik eredménye, jótékonytággal, sajnos, nem orvosolható: a jótékonyt a bajnak mindig csak szimptomatikus kezelése volt. Ma, midőn a háborús vagyoneltolódások és a csökkent termeléssel hat éven át szembenálló anyagpazarlás e kiáltó ellentétet kritikussá fokozta, a nyomor szimptomatikus kezelése kevésbé lehet sikeres, mint valaha. És mégis visszatérhet-e bennünk a szenvedők és szinlők segítésétől a tudat, hogy nélkülözéseiket csak átmenetileg tudjuk enyhíteni? Ily tanácsot csak a Verelendungstheorie-nak

BERNÁT ISTVÁN HARMINCZÉVES JUBILEUMA A KÖZTELEK DÍSZTERMÉBEN.

ó-marxista fanatikusa vagy az az álszenti-mentalizmus adhatja, a mely így szól: dob-
játok ki a koldust, mert szenvedéseinek lát-
tára megszakad a szíve! Nem, az oly reá-
lis gondolkodók, a valóság oly apostolai, mint
a minő Pedlow kapitány, nem sokat okos-
kodnak, hanem segítenek a pillanat szükség-
sége és a Holnap gondját átengedik — a poli-
tikusoknak.

Ugy hírlík, hogy a Nobel-féle békedíjat az

Dr. Vámbéry Ruzstem

PEDLOW KAPITÁNY NÉVALÁÍRÁSA.

idén az Amerikai Vörös Keresztnek fogják oda
ítélni. Méltán. Amerika segítségének köszön-
hették a Szövetségek, hogy megnyerték a
háborút és az amerikai Vörös Keresztnek fog-
ják köszönhetni, ha végleg nem vesztek el a
békét. Annak a Vörös Keresztnek, a mely oly
bátor, nyílt szemű és nyílt szívű katonákkal
rendelkezik az emberi szenvedés ellen folyat-
tott küzdelemben, mint a minő Pedlow
kapitány. *Dr. Vámbéry Ruzstem*

AZ ASZTROFIZIKA ÚJ SIKEREI.

Körülbelül egy esztendeje annak, hogy a
nagy Mount-Wilson-observatóriumon hozzá-
kezdtek a modern csillagászat egyik legne-
hezebb problémájának megoldásához, az álló-
csillagok látszólagos átmérőjének közvetlen me-
méréséhez. Az állócsillagok oly végtelen messze
vannak tőlünk, hogy a távcső látómezőjén
képződő képük csak geometriai pont, a mely-
nek nagyságát lehetetlenség megmérni s ezért
még csak egy évtizeddel ezelőtt is, szinte
eszkübe sem jutott a csillagászoknak, hogy
ezt a lehetetlenséget látszó feladatot ki-
tűzzék. Az állócsillagok távolságát a paral-
laxis segítségével meg tudták határozni a
nem túlságosan messze eső csillagoknál, me-
lyeknek távolságához képest a Föld Nap kö-
rül pályájának átmérője — 300 millió kilo-
méter — még nem elenyésző csekély hosszú-
ság, de a csillagok valóságos nagyságáról
ebből az adatból sem tudhattunk meg,
mert az régóta bizonyos, hogy az álló-
csillagok fényessége nem egyforma s a fénye-
sebb csillagról még nem bizonyos, hogy az
közelebb is van hozzánk, mint a gyengébb
fényű.

A modern asztrofizika — különösen az
utolsó öt-hat esztendőben — mégis hatalmas
elméleti eredményeket ért el az állócsillagok
fizikai vizsgálatában s ezek során gyorsan

séglet lett az, hogy valamilyen úton mégis
meg tudjuk figyelni az állócsillagok látszó-
lagos átmérőjét. Az elmélet módot adott arra,
hogy kiszámíthatjuk a csillagok átmérőjét s
a számítás eredményét kellett az észlelés út-
ján ellenőrizni. Az elmélet szerint a csillagok
látszólagos átmérőjét kiszámíthatjuk, ha a
látszólagos teljes fényességet elosztjuk a szín-
tén fotometriai úton megállapítható felületi
fényességgel s ez a hányados lesz az a szög,
mely alatt a csillag látszik. Ebben a számí-
tásban nem is szerepel a csillag parallaxisa,
vagyis a távolsága, mert a felületi fényesség
független a távolságtól s a csillagászok ki is
számították egy csomó állócsillagnak ilyen
módon adódó látszólagos átmérőjét. Az elmé-
leti adatok néhány ismertebb állócsillagnál a
következők:

Betelgeuze	0.051"	Arcturus	0.020"
Antares	0.045"	Pollux	0.015"
Aldebaran	0.022"	Sirius	0.007"

E szerint a legnagyobb csillag az Orion
csillagkép vörös Betelgeuzeja, míg a legköze-
lebbi állócsillag, a Sirius jóval kisebb. Ezek
az elméleti számok természetesen csak akkor
lehetnek megbízhatók, ha valamilyen úton a
megfigyelés is igazolja őket s ezért volt szük-
ség arra, hogy Michelson kipróbálja az egyet-
len lehetőséget, a fény interferenciájának fel-
használását a látszólagos nagyság le-
mérésére.

Ha fénylő korongról, gömbről jövő fény-
sugarakat vizsgálunk a távcsőben, a gyújtó-
pontban megjelenő kép mégis egyszerű kis
fénypont lesz, hanem középen egy fénypont
s körülötte váltakozva fényes és sötét gyűrűk,
miket a fény interferenciája hoz létre s miken-
ek a fényhullámok hosszúságával való össze-
függését pontosan ismerjük. Ha már most a
csillagról jövő fény sugarakat nem bocsátjuk
egyenesen a távcső lencséjére, hanem ernyőt
állítunk a lencse elé, melyen két nyílás van,
akkor a látómezőben két csillagképet látunk
egymás felett s mindegyiket az interferenciá-
lis gyűrűk veszik körül. Az ernyő nyílásainak
változtatásával el lehet érni azt, hogy az egyik
kép gyűrűrendszerének sötét gyűrűi pontosan
elfedik a másik világos gyűrűit, tehát az in-
terferenciás gyűrűk végleg eltűnnek a csillag
képe körül. A nyílások helyzetéből s a csil-
lag távolságából ki lehet számítani a fénylő
korong nagyságát, vagyis a csillag átmérőjét
s csak megfelelő megfigyelő berendezést kell
konstruálni, mert elképzelhető, hogy mily mi-
nucziózus mérések? lehet szó.

Michelson egy évvel ezelőtt vállalkozott rá,
hogy kísérletet tesz ennek a módszernek gy-
akorlati keresztülvételére a mount-wilsoni har-
madfelméretes tükrös-teleszkóppal. Az elmélet
szerint legnagyobb látszó Betelgeuzét vá-
lasztotta s mint most halljuk, meg is van az

első eredmény. A megfigyelés szerint a Be-
telgeuze valóságos átmérője háromszázszor ak-
kora mint a Napunké, vagyis körülbelül 415
millió kilométer, a mi harmadával több, mint
a földpálya átmérője. Ha tehát a Betelgeuzét
tennénk a Napunk helyére, akkor a csillag
egészen a Mars bolygó pályájáig kitöltené a
Naprendszer.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a Betelgeuze
százötven fényévnire van tőlünk, míg a Si-
rius távolsága csak hét fényév, fogalmat ál-
kothatunk magunknak a világegyetem vég-
telenségéről és hatalmas arányairól, a mikhez
képest az egész Naprendszer elenyésző sem-
miség. Michelson megfigyeléseinek első sorban
az a céljuk, hogy az elméletet alátámasszák.
Mint mondtuk, a felületi fényesség me-
méréséből azt számították ki, hogy a Betel-
geuze 0.051 ívmásodpercnyi szög alatt lát-
szik. Michelson eredménye szerint ennek a
szögnek kisebbnek kell lenni, körülbelül há-
rom-századrész ívmásodpercnek, a mi elég
nagy eltérés lenne, ha az ily apró mennyisé-
gekkel való számításoknál tökéletes pontossá-
got követelhetnénk. A további megfigyelé-
seknek és számításoknak kell majd eldönté-
niük, hogy mit kell korrigálni és mekkora va-
lószerű hibát kell tekintetbe vennünk, annyi
azonban máris bizonyos, hogy az elmélet csak-
ugyan megadja a nagyságrendet, azaz hogy a
csillagok látszólagos átmérőjét század- és ez-
redmásodpercekben adhatjuk meg.

A Betelgeuze az úgynevezett óriás csillagok
közül való, a melyek gáz halmazállapotban
vannak s a fejlődésük első korszakát élik.
Ezeknek a csillagoknak a hőmérséklete még
aránylag alacsony s akkor kezd emelkedni,
mikor megkezdődik az összehúzódásuk. A hő-
elmélet szerint az összehúzódásnak hőemelke-
déssel kell járnia egészen addig, míg a csil-
lag megszűnik tökéletes gáz lenni s ettől
kezdvé a csillag hűlni kezd a további össze-
húzódás alatt s a másik típusú csillagok közé
tartozik, mint a mi Napunk. A modern asztro-
fizikának ez a megállapítása is a legújabb
időkből való s ezzel kapcsolatban — különö-
sen a modern atomelmélet felhasználásával —
gyönyörű eredményeket értek el az állócsilla-
gok fizikai és kémiai sajátosságainak megállá-
pításában.

Meg lehetett állapítani, hogy az óriás csil-
lagok átlagos molekulatömege körülbelül három
és fél s hogy a tömegük a Nap tömegének
fele és ötszöröse között váltakoznak. Ezzel a
megállapítással nagyon sokat érünk, mert hi-
szen a szabad szemmel látható csillagok ki-
lencsétizedrésze óriás csillag. A hőelmélet mó-
dot ad arra, hogy a törpe csillagokra vonat-
kozólag is következtethessünk s így például
kiszámíthatjuk, hogy egy adott tömegű csil-
lagnak milyen lehet a maximális hőmérsék-
lete. Azt is ki lehet számítani, hogy milyen
különbség van a csillagok fényessége közt fej-
lődésük kezdetén és végén, sőt a változó csil-
lagoknál ki tudjuk számítani a lüktetés pe-
riódusát is, a mi teljesen megegyezik a meg-
figyelt periódussal.

Az asztrofizikának ezek az újabb eredmé-
nyei, különösen az által, hogy a Michelson-
féle csillagmérés sikerült, új korszakot jelen-
tenek a tudományos kutatás terén s ha a jö-
vőben is oly erőteljes lendülettel folytatód-
hatnak a vizsgálatok, mint az utolsó öt esz-
tendőben, akkor el lehetünk rá készülni, hogy
a kozmogónia minden problémáját exakt ter-
mészettudományi alapon megoldhatjuk és
egyáltalán nem leszünk hipotézisekre rászor-
ulva. Sz. K.

QUATROCENTO.

Költemény egy felvonásban. (Vége.)

Irta Drasche-Lázár Alfréd.

Antonio (meglepetve hátrál).

Ah!

Livia

Engedelmet kérek, — nem tudom,
jó helyt vagyok? Signor Antoniót
Keresem én, e tengerpartvidéknek
Derék urát, kinek jeles hírét
Rég ismerem, de eddig őt, magát
Személy szerint nem láthatá szemem.

3. szám. 1921. 68. évfolyam.

Antonio (érdeklődéssel).

Ezt, asszonyom, csak én sajnálhatom.
Antonio vagyok...

Livia (csodálkozva).

Antonio? (elneveti magát).

Valóban, másnak fésté képzetem
E ház urát. De mindegy! Födolog,
Hogy végre színről színre láthatom,
Bár nem kecsgetető az alkalom,
Mely elhozott ily késő éjszakában
A szomszédból! Én Livia vagyok.

Antonio

Mit? Livia? A Rózsavár tündére?

Livia

A népek ajkán így hangzik nevem —
Bár nem tudom, mikép nyerém el ezt.
Egy éve sincs még, hogy az ősi várat
Előbenni urától megvevém,
Hogy özvegységem szürke napjait
Leéljem csöndesen új hajlékomban,
A nagyvilágtól távol, egyedül...
(Szünet.)

Antonio (nem minden gúny nélkül).

Pedig beszélek ám, hogy Livia
Baráti körbe kedves és vidám,
S hogy a mióta áll a Rózsavár,
Annyi vendégség, tánc, lakoma, vígság
S bohókás ünnep ott nem volt soha!

Livia

Egy szót se higgy ebből, Antonio!
A pletyka éhen halna biztosan,
Ha nem táplálnák ifju özvegyek!

Antonio

Legyen! (A pamlagra mutat.)
Pihenj meg, bájos Livia!

Livia (leül).

Örömmel, mert biz' az erős futás,
A míg elaltem házadig, no meg
Az izgalom ugyancsak meggyötörték.

Antonio

Dehát mi történt? Hallgatom, beszélj!

Livia

Szörnyű eset s te benned is bizonytal
A hallatára felor majd a vér,
Ha megtudod, hogy én, a védtelen,
Az elhagyott nő mennyit szenvedek
Egy támadó bolondnak ostromától
Több napja már!

Antonio (részvétellel).

Ki az a nyomorult?

Nevezd meg őt!

Livia

Leonet ismered?

Antonio

Leonet? (keresve). Ah, tudom, jól ismerem!
Leone, Cosimo derék fia,
A ki, hozzád közel, a birtokán
Gazdálkodik és szabad idejét
A tudományok, könyvnek szenteli!

Livia

Miket beszélsz? Hogy tudományok élne
Leone? Furcsa tudomány lehet,
A melynek útja asszonycsábítás!

Antonio

Leone? (nevetve). Ah, kizártnak tartom ezt!
Hisz oly szerény és jámbor a flu!

Livia

Leone jámbor? Rosszul ismered!
Testében ördög vére kavargó,
Erkölese romlott, a tisztas leány
Kiter előle, mint a vész elől,
A férjes asszony is kerüli őt!
Hitvány kéjenc Leone, semmi más!

Antonio

Ez meglepő, valóban meglepő!

Livia

Már több hete, hogy engem szüntelen
A szerelmével kerget, ostromol,
De célt nem ér, könnyelmű nem vagyok —
És védtelen bár, özvegy, elhagyott,
Erényemet tisztán megőrzöm én.
Ha házasságról szólna, úgy talán
Feléje hajlott volna már a szívem,

VASÁRNAPI UJSÁG.

33

ÁCSORGÁS EGY BUDAPESTI FAKERESKEDÉS ELŐTT.

De így? Valóban, szégyelem, uram,
Elmondani Leone céltzatát,
És hogy minap mit tett a vakmerő!
Egy estelen csak általköltözött
A Rózsavárba s küszöböm előtt
Tölti az éjszakát, megesküdvén,
Hogy el nem mozdul addig, a míg én
A nyoszolamba be nem fogadom.

Antonio

Mily vakmerő! Ki hitte volna ezt?

Livia

Ma végre menekültnöm sikerült,
Segítve régi hű cselédem által;
Egy kötélletrán, éjnek idején,
Az ablakon kímáztam! Istenem,
Saját lakomból lopva szöktem így!

Antonio

Urnóm, ne félj! Megtorlom én magam
E szörnyű szegényt és torkára forr
Leone uram bűne, légy nyugodt!
Otódmagammal majd hajnal felé
Megszállom én a büszke Rózsavárt
S Leonet elfogom!

Livia

Kedves uram,
Milyen adósod néked Livia!

Antonio

Csak azt teszem, a mit minden lovag
Megtess a nőnek, kit megvédni kész.
De addig is hajlékom a tied,
Vonulj meg itt s vedd otthonod gyanánt.

Livia (kezét fog Antonióval).

Hálás leszek örökké! Ime már
Oly otthonosnak érzem itt magam!
(Szünet.)

A hitvesed aludni tért, ugye?

Antonio (szórakozottan).

A nőm? Igen — — (Szünet.)

Livia

Miről gondolkozol?

Antonio

Eszembe jut, mikor megérkezél,
Nevetve mondtad: másnak képzeléd
E ház urát! Miképen értem ezt?

Livia

Ó Istenem — oly semmiség vala —

Antonio

De mégis —

Livia (nevetve).

Tudt meg, ezt gondoltam én:
Kissé öreg s unalmas vagy te már,
De tévedék s ez kellemes nagyon,
Bevallom bátran, így csalódnai meg.

Antonio

Oreg vagyok s unalmas is? Talán
Unalmas, — ezt nem tudhatom, de még
Oreg, Istennek hála, nem vagyok!
Miért gondoltad ezt?

Livia

Mert hire jár,

Hogy te volnál a férjek mintaképe,
Antonio, s az ilyen mintaférfj
Oreg avagy unalmas rendszerint, —
Vagy mindakettő! Jól esik nekem
Látnom, hogy vannak még kivételek...

Antonio

Nos, elhiszem, de kérlek egyre most,
Add engedelmed, kedves asszonyom,
Hogy félrevonjam lenge fátyolod
S gyönyört találjak végre szépségedben!

Livia

Ha minden ágon akarod — legyen!

Antonio (hátrahajítja Livia fátyolát, majd a
legnagyobb csodálattal hátrulép s a homloká-
hoz kap).

Mily látomány! Megcsal talán szemem?
Vagy hirtelen meghibbant az eszem,
Vagy ébren is még folyton álmodom?

Livia

Mi lelt, Antonio?

Antonio (tágranyított szemekkel közelebb jön).

Nem érthetem!

Kit lát szemem? Valóban Livia?

Livia

Ki is lehetnék más, mint jómagam?

Antonio

Való igaz, de mégis — (Csodálkozva.) Livia!

Livia

Nem értelek, tűnődve mit beszélsz
S miért ámulsz el úgy, Antonio?
Arczom, remélem, nem a legrutabb —

Antonio

Ilyet ne mondj, de kissé nehezen
Eszméletem gyám, melyet e látomány
Csodás erővel ime megzavart —
A hitvesem, ki itt előttem áll,
S hinnen kell mégis, hogy ő Livia,
A Rózsavárnak híres asszonya!
Mi a való?

Livia

E tévedés, uram,
Hívságomat fokozza, tudva lévén,
Hogy messze földön legszebb Mária.

Antonio

És furcsa, lám! A mint így jobban és
Figyelmesebben nézem arcodat,

KENYÉROSZTÁSRA VÁRÓK EGY BUDAPESTI PÉKBOLT ELŐTT.

Látom, milyen nagy mégis köztetek
S mily szembeötlő a külömbözés!
Orrocskád, teszem, hajlott, római,
Míg Máriáé tömpe és pisze,
Az ajka bágyadt, — tied, Livia,
Ha hallgat is, beszél és ingerel, [áll!
És — hogy is mondjam? — folyton csókra

Livia
Már megbocsáss...

Antonio
Aztán alaktok is
Külobböző s aligha tévedek,
Mondván, mikép egy fejfel vagy nagyobb,
Mint Mária, — tisztára látom mindent!

Livia (csábítóan).
És a szemem?

Antonio (egész közel lép Liviához s mélyen a szemébe néz; ittasan).
Az éjszaka csillaga
Sem ragyogóbb, — a fénye megvakít!
(Megfogja Livia két kezét.)
Szegény Leonet most már értem én is...!

Livia
Leonet szánod, nem szánsz engemet?

Antonio
Sajnálni téged? Szólj, ugyan miért?

Livia
Tán azt hiszed, hogy tüzzel telt szemem,
A melynek fénye mindenkit vakít,
Hogy ez az ajk, hiszen te mondtad éppen,
Felingerel és folyton csókra áll,
Hogy ifju testem is, melyet az Isten
Édes gyönyörre, csókra alkotott,
Azért, mert özvegységre kárhozott,
Többé nem él, nem izzik, nem kíván?

Antonio (melegen).
De! Értem ezt! Ha van tündéri asszony,
Ki szerelemre termett, úgy magad.
Vagy az csodás, szépséges Liviám!
Mily boldogságban volna része annak,
Kit szived méltónak tartanál!

Livia (söhajtván).
Az ilyen férfit, ah, még nem találtam —

Antonio
Ugy gondolod?

Livia
Tudom, Antonio!

Antonio
Nem ismerz hát még akkor engemet!

Livia
Antonio! Mi az? Hisz házas vagy!

Antonio
Csak ezt ne említsd! Lásd, mi férfiak,
Sorunk akármí, mindenek előtt
Mindig leginkább férfiak vagyunk!
Hisz az az nem bídd el ember meg...

Természetünknek nem parancsol senki,
Se pap, se törvény, — még az Ég se tán!
Ha nem kívánna így a Sors maga,
Megóvta volna szívem, melybe mostan
Oly izzó érzés, oly emésztő vágy
Honor, melyet eddig nem ismerék!
(Liviához lép és átkarolja a derekát.)
Tüzes szemednek fénye megigézett
S az ajkad édes csókra ingerel!
(Szenvedélyesen megsókolja.)

Livia (kaczerán).
Ne folytasd, kérlek! Nincs elég erőm,
Hogy ellentálljak eme lány szavadnak,
Elfog a mámor, — érzem, szédülök!

Antonio (szenvedélyesen).
Ó édes mámor, bűvös szédülés!
Rövid az élet s az idő kevés!
E pillanat mienk, én kedvesem,
És vissza nem tér, soha, sohasem!
(Magához szorítja Liviát, a ki szerelmesen átengedi magát Antonio ölelésének, mindketten gyorsan balra el; rövid szünet.)

Felice hangja (a kert felől).
Egy szóra még!

Mária hangja (a kert felől).
Segítség!

Felice hangja (a kert felől).
Ó, ne félj!

Mária hangja (a kert felől).
Hagyj el, Felice, hagyj el végre, végre!
Kérlek, ne bánts!

Felice hangja (a kert felől).
Követlek, Mária!

Mária (izgatottan, kimerülten jön a kert felől s a lépcsőkön felérve, tántorogva és lihegve megáll).
Istennek hála! Nem bírom tovább!
(Néhány lépést tesz a jobboldali ajtó felé.)
Antonio! Antonio!

Felice (sietve követi Mária-t s épen akkor éri el, mikor az jobbra be akar nyitni).
Megállj! (Megkapja a kezét.)

Mária
Felice! Irgalom! Ne bánts! Maradj!
Mi lehetetlen, én tőlem ne kérd!
Nyugodt valék s kifigyel a sötétbe;
Te rám találtál és szegény szívemet
Mégostromolva mult emlékivel
Feldultad keblem békés rejtekeit!
Szemem tükréből, mely sohasem hazug,
Kiolvashattad szenvedésemet,
És a helyett, hogy véled ridegen
S haragra gyulva bántam volna el
Erkölc szerint, mint illenék s a mint
A férjes nőnek szent kötelme is,
Én gyöngye voltam, meghallgattalak,
És fájdalom, bevallám botorul
Neked, hogy nem vagy most se bűvös...

Felice
Bölcselkedésed immár hasztalan, —
A fegyver ott, a te kezében van!...

Mária (megérti Felice célzását s a kardot a kert felé mészre eldobva magától, karját keresztbe veti s végignézi Felicén; szejt).

Felice (pillanatig habozva áll, majd lemondóan)
Csatát vesztettem... Vége. Ég veled!
(Gyorsan a kert felé el.)

Mária (utánanéz a távozó Felicének, majd pár lépést tesz a kert felé s kifigyel a sötétbe; aztán visszafordul, magában).
Nemes Felice, — szánom sorsodat —
(Kis szünet után, ábrándosan.)
Antonio! — Csak visszatérne már!
Ugy vágyom én utána, mint soha
S nem oszthatom meg vele nyoszolyám...
(Lassú léptekkel a baloldali ajtó irányába indul.)

Antonio (sietve jön jobbról s Mária-t megpillantva, zavartan rábámul).

Mária (visszafordul; ijedten).

Az én szívemnek, hódító vitéz.
Még mit kívánsz? Egykor, lehet, talán
Szerettelek, de ma — bűn volna ez!
Lásd, mit te akkor bennem tisztelél:
A tisztaság, — az bennem ma is éll!

Felice
Okos beszéddel rajtam nem segítesz!
Csak régi jog, mit máma kérek itt,
Egy élet üdvét elvesztettem régen,
A melyről vágyban égve álmodék:
Ez éjszakáról, dehogy mondom le!
(Lágyan.)
Légy az enyém!

Mária
Soha!

Felice
Én Máriám,
Gondold meg jól előbb, mit beszélsz!
A mit esengve kértem, koldulék,
Bár követelni volna száz jogom:
(Erővel.)
Add meg magad, add meg szived szerint!

Mária
Hagyj el Felice! A hajnal közeleg, —
Még itt találunk, — bucsuzunk tehát!
(Kezet nyújt neki.)

Felice (sötéten).
Nem könnyörölsz hát rajtam, Mária?

Mária (egyszerűen).
Távozz, ha mondom, ég legyen veled!
(Ujból kezét nyújtja neki.)

Felice (daczosan).
Nem engedek! Ha esdeklő szavam
Visszhangra nem talál, — parancsolok!
Sorod az én hatalmam dönti el,
Mit megtagadtál, elnyeri erőm!
(Hozzálép.)

Mária (kiáltva).
Felice, mit merészelsz! Istenem!

Felice (Máriára veti magát s karjaiba akarja zárni).
Mária (küzd Felicével, majd kirántja ellenfelének kardját a hüvelyből, kiszabadítja magát s a fegyver hegyét remegve, de büszkén és diadalmasan Felice mellének szegezi).

Felice (hátrálva).
Vagy úgy? (Szünet.) A gyöngébb, látom, én
De nem kérek kegyelmet tőled, nem...!
Vedd életem — nem kell te nélkülöd!

Mária (lehajtja a kardot).
Nem kell nekem, Felice, életed!
Távozz s az Ég kísérje utadat...

Felice (lehajtja a fejét és menni készül; majd visszafordul, megáll s békítőleg tekint Máriára)

Mária
Felejts, Felice, s majd beforr sebed.
De bucsuzásul ezt mondom neked:
Törékeny, gyöngye bár a női nem,
A férfi nem bír vele sohasem
S győzelmet úgy arat csak nyers erő,
Ha önszántából meghódol a nő!

Felice
Bölcselkedésed immár hasztalan, —
A fegyver ott, a te kezében van!...

Mária (megérti Felice célzását s a kardot a kert felé mészre eldobva magától, karját keresztbe veti s végignézi Felicén; szejt).

Felice (pillanatig habozva áll, majd lemondóan)
Csatát vesztettem... Vége. Ég veled!
(Gyorsan a kert felé el.)

Mária (utánanéz a távozó Felicének, majd pár lépést tesz a kert felé s kifigyel a sötétbe; aztán visszafordul, magában).
Nemes Felice, — szánom sorsodat —
(Kis szünet után, ábrándosan.)
Antonio! — Csak visszatérne már!
Ugy vágyom én utána, mint soha
S nem oszthatom meg vele nyoszolyám...
(Lassú léptekkel a baloldali ajtó irányába indul.)

Antonio (sietve jön jobbról s Mária-t megpillantva, zavartan rábámul).

Mária (visszafordul; ijedten).

Antonio (halkan).
Livia...

Mária (szünet után, meglepetve).
Antonio!
Te itt? Az esküvőről jössz tehát
S megjártad már Bologna városát?

Antonio
Beszéded érthetetlen s megzavarsz,
Én hitvesem! Tán most is álmodol?

Mária
Nem hunytam én le még ma a szemem...

Antonio
Felice volt, kit említél imént,
Első szerelmed! Féltékeny legyek
Reá, ki régen elhalt már, csatában?

Mária
Felice nem halt meg, Antonio!
Felice él!

Antonio (hitetlenül).
Ugyan!

Mária
Itt volt ma ő,
Pár percre csak, hogy tőlem távozott.

Antonio (meghökkenve).
Tréfálsz, remélem, mert, ha ez igaz,
Való az is, hogy én ma itt — De nem!
Éz nem lehet s én is csak álmodék!

Mária
Te is? Mi bánt, szerette Tonióm?

Antonio (kitérőleg).
De semmi —

Mária (Antonio elé lép).
Mért áltatsz, Antonio!
Kerülőd, érzem, a tekintetem,
Mint hogyha nagy titok vagy vétkezés
Nyomná a lelked. Aggaszt igazán...

Antonio (m. f.).
Ne faggass, Mária! Titokzatos
Erőknek voltunk ép a rabjai,
A kik játékot űztek mindkettőnkkel.

Mária
Veled mi történt? Mondd el, jó uram,
Én, ki megosztám minden bánatod,
Ki társa voltam örömeidnek is,
Elvárhatom, hogy minden titkodat
Előttem nyitlan, őszintén kitárod!

Antonio (megragadja Mária kezét).
Hű párom voltál, ámde, fájdalom,
Méltó te hozzád nem vagyok ma már...

Mária
Nagy ég! Mi történt? Réműletbe ejtesz!
Most már parancsolom, rögtön beszélj!
Mondd el, mi nyomja lelkedet, uram!

Antonio (rövid habozás után).
Tudd meg tehát! Én — én — megszálltam!

Mária (felkiált).
Antonio, ez nem lehet, nem, nem!
Mondd, hogy hazudsz, — én el nem hitetem!

Antonio
Mondhatnám bár, hogy nem igaz! De nem!
Megtörtént, vagy talán csak álmodám?
Aludtam, ezt tudom, de hirtelen
Felébredék, s látván, hogy fekhelyed
Üres, felugrék és kerestelek.
A hogy belépek, itt felém siet
Egy nő, kit hosszú gyászfátyol takar
S nevét megmondja rögtön: Livia.

Mária
Lederé szomszédnőnk? Ez esinos dolog!

Antonio
Oly szende volt s ártatlan, mint a szűz.
Panaszkodott, egy vakmerő fiu
Saját varából hogy kiüldözé,
Kéjencz módjára ostromolva őt.
Ezért esengett hizelegve nálam
Egy északára csak vendéggögréért.

Mária
Könnyelmű ember! Te meghallgatád?

Antonio
Oly szépen kért, meg nem tagadhatám!
A mint levettem sűrű fátyolát
Vonásiról —

Mária
Magad tevéd meg ezt?

Antonio
Saját kezemmel, s hogy leleplezém,
Csodás eset — te voltál, Mária!

Mária
Hogyan lehettem én, Antonio?

Antonio
Vagy tán a másod, úgy lehet, ki tudja —
Bűvös varázs és kábulat fog el,
Hogy mit teszek, azontul nem tudom,
És mámoromban, kéjgyönyörben aztán
A hűségemről megfeledkeztem...

Mária (indulatosan).
Hol van a nő?

Antonio
Hiába keresed, —
Magam se láttam, merre tűnhetett!

Mária
Boldogtalan te, hiu férjiszív!
A hűségben sohasem bíztam én
Tulságosan, a mint azt jól tudod, —
De hogy ily könnyen elbánik veled
Az első nő, — ez fáj Antonio,
S olyan sebet ütöttél szívemen,
A melyre gyógyírt sehol nem találok...

Antonio
Bocsáss meg, édes! Bűnöm nagy, tudom!
De mégis van rá mentés, Mária!
Képmásod volt —

Mária
Nem hallgatom tovább!
Ha képmásam volt Liviád, ugyan
Mért vétkezél, hisz itt valék magam!

Antonio
Belátom én, hogy mentésem silány
És meg nem áll. De mégis: Mária,
Bocsáss meg énnekem!

Mária (elfordulva).
Neked? Soha!
Menj Liviához! Az övé szived!
(Könnyezve és indulatosan a kép ellen fordul.)
Te tetted ezt velünk, te csalfa kép!
Maradtál volna a sötétbe lent!
Minek cipeltünk téged napvilágra?
A legsötétebb zugba vissza, hol
Az arczodat por és piszok lepi!
Csalárd eszeddel ott az egerek
S férgek között játékid üzheted!
De mégse! Inkább semmisülj meg itt!
(Felémi Antonio lantját a földről s azzal a kép felé akar sújtani, ebben a pillanatban a kép függönye két oldalt széjjel nyílik, Mária elejt a lantot.)

Kép (védekezve kezét Mária felé tartja).
Ne bánts, hálátlan, mit merészkeled?
Mi bűnömöt torlod meg rajtam így?

Mária
Te törted össze boldogságomat!

Kép
Kíváncsi voltál, tudni akarád,
Hogy ki erősebb kettőtök közül!
Most már tudod, a győzelem tied, —
Te vagy erősebb, bájos Mária!
Ha jól esik, törj össze sebtiben!
De bár üres lesz majdan e keret,
Te meg nem semmisítesz engemet!
Mert voltam és vagyok, mindig leszek,
Valój helyébe én semmit teszek, —
S a semmiből, ha akarom, lehet
Ismét valóság. — Ez a — — képzelet!

Mária
Ó kép! Hatalmad, hogyha ekkora,
Add vissza vesztett boldogságomat!

Kép
Hát elfeledve már az egyezésünk
S feltételem, melyhez kötém magam,
Mikor kérelmeteknek engedék
S hűségi próbát tettem veletek?

Mária
Ugyan, miről beszélsz?

Antonio
Miféle volt

Feltételed tehát?

Kép
Megmondom im:
Feltételem volt, hogy, ki győzni fog,
A másik félnek szívből megbocsát!

Antonio
Igaz, igaz! Így szolt ígérteünk!

Kép (Máriához).
Te már talán nem is gondolsz reá?

Mária (halkan).
De, gondolok...

Antonio (sok bensőséggel Máriához).
Bocsáss meg hát nekem!

Mária (rövid habozás után homlokát csókra nyújtja Antonio-nak).
Antonio!

Antonio (megsókolja Mária-t).
Imádott Máriám!

Mária (szomorúan).
A boldogságunk visszatér-e még?

Kép (titokzatosan).
Jövő: jövő, a mult csak mult legyen,
Lesz a mi lesz, volt a mi volt: jelen!
(A függöny a kép előtt összecuszkódik. Antonio és Mária eleresztik egymást, homlokukhoz kapnak, aztán egyszerre megkönnyebbülten, mosolyogva tekintenek egymásra. A tenger fölött megjelenik a hajnali pír, majd egészen kivirrad; a fátylak előbb kialudtak.)

Antonio (szünet után, derűsen).
Nos ébren vagy már?

Mária (jókedvűen).
Ép most ébredék,
Antonio s gyönyörrel látom máris
A virradatnak rózsaszín tűzét —
Hisz rendszerint oly kévsé ébredünk!

Antonio
Való igaz, e hajnal oly csodás,
A lég oly tiszta, hús és illatos!
Minden ragyog! S tekints a kertre itt,
Mily friss, üde...

Mária
És ott, a tengeren
Ezernyi hullám visszatükrözi
A nap sugarait!

Antonio
S a kis madár
Legszébb dalát csattogja vidorán...

Mária (elragadtatással).
Oly szép az élet, érzed-e, uram?

Antonio (Mária szemébe mélyedve).
Enyém a legszebb, mig ily napja van!
(Szeretettel átkarolja Mária-t, mindketten, a természetben gyönyörködve, halkan sutogva, a kert felé indulnak.)
— Fügöny. —

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Álom. Kosáryné Réz Lola új regényében csak-
ugyan van valami álomszerű: az élet realitását,
a melyek a maguk valóságában nyerek, szen-
vedéssel és diszharmóniával teltek, összehangolja
azzal, hogy beburkolja őket egy finom és mégis
erősen összetartó hangulatfátyollal, a mely nem
fódi el, sőt néha a sejtetés révén még mélyíti
is a dolgok mélységeit, de letompítja éleiket és
feloldja az élet ellenmondásait. Ez a hangulati
muzsika, a mely ott lebeg a regény minden mon-
data, minden jelenete és minden alakja fölött,
a regény tulajdonképeni tartalma, ebben mutatja
meg az író a maga lényét, a világhoz való viszony-
t és művészi céljait. Már a Filoméná-ból is
láttuk. Kosáryné irásának gyökere az íróból ki-
áradó nagy jószág, a mely testvérnek érzi magát
minden szenvedéssel, nem itél az emberek fölött,
hanem a megértést keresi mindenkiel szemben, a
bűnt betakarja a szomorúság leplevel, a jót gyö-
nyörködve emeli fel. Ez a jószág teljesen passzív
és tükrében passzív az emberek is, csaknem ön-
tudatlanul mozognak abban a zürzavarban, a mely-
et az élet jelent számukra, nem az akaratuk
hajtja őket, hanem külső-belső kényszerek, a cse-
lekvés jóformán teljesen a mélyen zengő érzésben
oldódik fel bennük, — nem csinálják az életüket,
hanem érik. Ez az álláspon az élettel szemben
az íróns legajátosabb sajátja, egészen egyéni és

mégis szuggesztív szemlélete a világnak, egy különös lírai determinizmus. Ezzel szemben a cselekvény alig más, mint alkalom az író szemléletmódjának közlésére, finom, rendkívül gyöngéd vonásokkal kirajzolt alakjai mind az író szelleméből kapták a lelküket és még bűneikben is tiszták maradnak, mert az író keze érintette őket. Az a mely szeretet, a mely a regényből kiárad, megilleti az élettelen dolgokat is, — talán még az embereknél is bensőbb áhitattal fordul az író a színhely felé. — Selmezbánya ódon kövei, zegzűgös hegyi utcái, a fölötté emelkedő erdős hegyek, a bányák, a kis hegyitavak, a fűvek és virágok mind át vannak szellemesítve ettől a szeretettől. A színhely ábrázolásának ez a melegsége egészen szoklatlanul erős couleur localt ad a regénynek s ez különösen ma mélyen megható, épen mert Selmezcéről van szó. Egy célzás nincs a regényben politikára és mégis erősebb irredenta-érzést kelt, mint a manapság divatos kongó frázis-bugyborékolások. Az irodalom nem azzal tesz szolgálatot a szétszaggatott Magyarorszáig ügyének, hogy úres nagy szavakban fogadkozik és jágat, hanem azzal, hogy szívvel, szeretettel fordul az elszakított vidékek felé, művészi ábrázolással magába öleli őket, láthatatlan lelki kapcsolat teremt velük a magyar olvasókban. Így marad — ha egyelőre csak az irodalomban is — a miénk az, a mit a politika elszakított tőlünk.

A civilizáció és a francziák. Az immár hetedik éve hőmpálygó világtörténelem felelősszerű homályba fojt több kérdést, melynek a világ előtt való portraktálására valamikor nagyon készültünk. A kit sorsa mindig mélyebben és mélyebben taszít az örvénybe, nem emlékszik már vissza arra a pontra, a melyen pályája még együtt futott azokéval, kik ma az élet csúcspontjain ülnek. Ilyen ügyünk nekünk az a gyalázatos bánásmód, melyben Franciaország a háború kitörésekor ott időző békes magyarokat részesítette. Mindannyian emlékezhetünk, mert hiszen teljességgel hihetetlenek tartottuk akkor, miként bőrtönöztek be és tartották a háború végéig fogságban minden hadijog ellenére olyan művészek és tanárok százait vagy ezreit, kiket a francia műveltség utáni szomjúhozás vitt ki abba az országba, mely lelkesedésükért oly czudarul fizetett meg. Ez a történelmi tény ad létjogosultságot Petróvits Mihály elejétől végig érdekesen megírt „A civilizáció és a francziák” című könyvecskéjének. Lélektani szempontból egyáltalán nem érthetetlen, ha feljegyzései itt-ott elotlogatásokat mutatnak a francziákkal szemben, annál is kevésbé, mert hiszen a szerző maga is hosszú időt töltött francia internáltságban. Elsősorban mint szemtanú érdemel hitelt és érdeklődést, de éles szemű megfigyelője és szigorú bírása is egyszerűen azoknak az eseményeknek és állapotoknak, melyekről internáltság mellett is sok olyan részlettel ismeret meg bennünk, a mely reánk újabb vonzóerejével hat. All ez különösen azokra a fejezetekre, melyek a „Marraine” intézményre, Wilsonék ajándékaira és általában az amerikaiaknak franciaországi tartózkodására vonatkoznak, de a többi is mind az író jó megfigyelő-képességéről, nagyrészt helyes ítéletéről és élvezetes előadásáról tanúskodik.

Az ötnyelvű János vitéz. A Magyar Studio című vállalat, a mely a magyar művészet és irodalom külföldön való terjesztését is programjába vette, most kiadta Petőfi János vitéz-ét öt nyelven: magyarul, németül Steinbach, francziául Gauthier, angolul Loew és olaszul Cassone fordításában. Irodalmunk ez egyik legbájosabb gyöngyszeme arra van hivatva, hogy Európa nagy nemzetei előtt hirdesse a magyar szellemet s a magyar kultúra egyetemes emberi értékét. Már külsejével is alkalmas arra, hogy megkedveltesse magát: igen szép kiállításban jelent meg, finom tipográfiával, a mely Bíró Miklós nyomdájának érdeme, izléses kötésben, gazdag művészettel illusztrálva. Nyolcz illusztráció és négy színnyomás van benne, ezek utóbbi időben hatalmas lepdülettel előretörő művésznők, Jaschik Álmos művei. A kötetek számozott példányokban, Jaschik aláírásával ellátva kerülnek forgalomba: egy példány ára bőrkötésben 1000, félbőrbőben 750, félévazonban 500 korona. Ennek a kiadványnak folytatása is lesz: Petőfi vitézének költeményei is hasonló díszszel fognak megjelenni ugyanazon vállalat kiadásában.

Harag nélkül. Zsuzsanna Mária fűzött e cím alatt csinos bokrotát verseiből. Egy fiatal női lélek hullámzása van a versekben, mozgalmas, fel-felcsapkodó hullámzás, de nem veszedelmes, mert a hullámok nem jönnek nagyon mélyről. Egy fiatal női lélek él, sürdődik a világgal, keresi önmagát, a belső egyensúlyt, a dolgok értelmét és könnyeik forrását, — leginkább pedig a szerelmet. Ez az izgalom aztán versekben próbál levezetődni, olyan versekben, a melyeknek tulajdonképeni anyaga az igazi tevékenységhez még el nem jutott élet fölöslege. Hogy aztán lesz-e ebből valódi költészet, az az illető élet továbbformálódásától függ: ha rájön

arra, hogy a költészet neki a nagy dolog, az élet megoldása, sőt az élet maga, hogy ez az, a miért élni érdemes és élni kell, hogy minden más csak arra való, hogy ezt szolgálja, kifejezési anyagot szolgáltatson neki, szóval ha az életérzés és az irodalmi kifejezés ösztöne egy és ugyanazon dologra válik benne, — akkor valóban költő lesz belőle.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Géresi Kálmán, a debreceni Csokonai-kör elnöke 80 éves korában Debreczenben. — Katona György mérnök, 72 éves korában Sárospatakon. — Eichenhorsti Marnó Emil lovag, m. kir. honvéderede, több katonai kitüntetés tulajdonosa, Budapestben. — Paner Ottó posta- és távirótanácsos, tart. tüzerészádos. — Bendiner Adolf, az Operaház nyugdíjazott tagja, 77 esztendő korában. — Weresmarthy Weresmarthy Miklós dr. ügyvéd, volt országgyűlési képviselő, Szentendrén. — Havass Károly nyug. tanácselnök, 74 éves korában. — Romeiser Alajos 63 éves korában, Budapestben. — Sándor József 19 éves korában Budapestben. — Nádudvari Soltész János hídvégárdói földbirtokos, 56 éves korában Miskolcban. — Idősb Morway Béla kir. kincstári jogügyi tanácsos, Nagykárolyban.

Deményfalvi id. Meliorisz Kálmán, szül. tapoly-luszkai és kümezei Bánó Marika, Kissáronon. — Morway Endréné dr.-né, szül. Báthory Lili, 25 éves korában Budapestben.

Csonka Magyarország — nem ország,
Egész Magyarország — mennyország.

KÖZGAZDASÁG.

A Magyar Östermelő R-T. igazgatósága Kronberger Lipót udvari tanácsos elnöklété alatt most tartott ülésében megállapította az 1920. évi mérlegét és elhatározta, hogy a február hó 14-re összehívandó rendes évi közgyűlésnek javasolni fogja a kimutatott 5.349,081 korona nyereségből 22 K (11 %) osztalék kifizetését az emult évi 16 koronával (8 %) szemben. Az igazgatóság Eörsi Gyula, dr. Salamon Zsigmond igazgatókat ügyvezető igazgatókká, Szende Samu igazgatót igazgatóvá, dr. Kapes József cégvezetőt aligazgatóvá, Galambos Ákóst cégvezetővé nevezte ki.

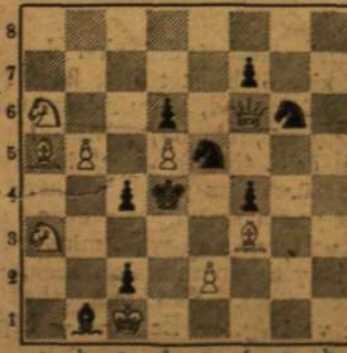
A Magyar Város- és Községfejlesztő R-T. a mai napon tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta a vállalat 32 millió koronát kitevő alaptőkéjének 95,000 darab új részvény kibocsátásával 70 millió koronára való felemelését. Az új részvényekből 40,000 darabot a régi részvényeseknek ajánlanak fel 2:1 arányban 1030 koronáért. A fennmaradó 55,000 részvényt a Jelzálogbank vezetése alatt álló csoport veszi át ennél magasabb árfolyamon. Az elővételi jog február 21-ig gyakorolható. A közgyűlés az igazgatóság új tagjává megválasztotta Emphyd Bónit és Nemethy Károly nyugalmazott államtitkárt.

SAKKJÁTÉK.

3170. számú feladvány Nenkomm Gyulától, Budapest.

A „Wochenschau” versenyén III. díjat nyert pályám.

sórik.

világos.

Világos indul és a második lépésre matot ad.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.

Lapkiaó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Kapcsolás
kísérlet
mindenképp

Gyártás telefonál

című tréts hanglémez. — Ismét kapható
kísérletre.

WÄGNER

Használati útmutatóban,
Budapest, József-át-út 11.
Fülszám: Ráday-utca 19.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)

A főváros első és legrégebbi
csipkétisztító, vegytisztító és kelmefestő
gyári intézete.

Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85.

Fülszám: II., Fő-utca 27. IV., Eski-út 6. Keres-
mély-utca 14. V., Harmad-utca 4. VI., Teréz-
körté 30. Andrássy-út 16. VIII., József-körté 2.

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és
II. kibocsájtást, különlegességeket is.

SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület,
Koronaherceg-utca 17.

Gyárt legújokétebb békebeli kivitelben: műlába-
kat, műkezeket, szerveteket, haskötőket, gummi-
göcsörharisnyákat stb. Dús választék az összes
belyeggyűjtő gummiárakban és műszerekben.

**Hamis fogakat
Brillánst
Ékszer
Platinát**

legmagasabb napi áron
vesz

GROSS ANTAL
BUDAPEST
VIII., József-körté 23
főemelet

PÁLINKAFŐZŐÜSTÖK
zsirolvasztó- és mosóüstök vörösrézből.

Vermotel-rendszert, szőlő-
permetezőket, fűnikéngépeket.
Permetező alkalmi eszközök
gummból és szárgaraból.
Szőlőszőlők és szőlők. Ku-
koriaszemeszők és daráló.
Ráparagók és szeszparagók.

SZONTÁGH PÁL
rés- és szerszámgyár
Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

Keltetőgépeket
minden nagyságban,
csibenevelőket, csontdarálógepeket,
tömőgepeket

és az okosori berendezésekhez szükséges
összes felszerelési tárgyat szállítja a leg-
újabb technikával.

NIGERL ÉS TÁRSA Részvénytársaság
Budapest, V., Vilmos császár-út 52. szám.
Kérje a 26. számú árjegyzéket 5—K bélyeg beküldés ellenében.

JÓ PAJTÁS

**BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA**

a szívet-lelket nemesítő törté-
netek, mesék, versek, ismeret-
gazdagító olvassmányok való-
ságos kincsesháza.

Rendes munkatársai: Endrődi
Sándor, Váradi Antal, Vargha Gyula,
Lampérth Géza, Kürthy Emil, Avar
Gyula, Feleki Sándor, Mihályffy
Féli Lenke, Berényi Lászlóné, Tóbori Kornél,
Kozma Imre, Csanddy Sándor, Székely Nándor,
Benedek János stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és ide-
gen költőktől a gyermekifjúságnak való költe-
ményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest,
IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona.
Egyes szám ára öt korona. Mutatványszámot
kívánatra legyen küld a kiadóhivatal.

4. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL. BUDAPEST, FEBRUÁR HÓ 27.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Előfizetési ára: a január-márciusi évfolyamra 50 korona.
Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 10 korona. Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
állapított viteldj is csatolandó.

GÉPKÖTÉS, FEHÉRVÁRRÁS ÉS SZABÁSZAT TANULÁSA.